Къырымнынъ келеджеги къырым миллетине багълыдыр

КЪЫРЫМ

QIRIM

СЕРБЕСТ ИЧТИМАИЙ-СИЯСИЙ ДЖУМХУРИЕТ ГАЗЕТИ

1989 с. июль айындан нешир этиле

2021 с., 13-январь, чаршенбе, №1 (2132)

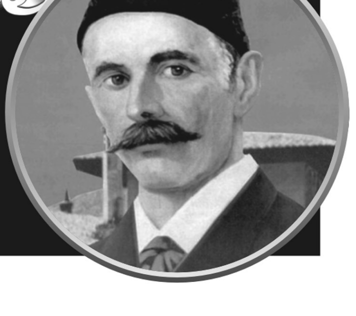

Укюм: умумен 48 йыл апис муддети

12-январьда Дондаки Ростовда къарасувлы ватандашларымыз узеринде оладжакъ махкемеге ашыкъкъан семетдешлеримизни 11-январьда акъшам Керич копюринде ДПС хадимлери машиналарны (къарарнен 120 адамны) токътатмагъа башладылар. Олар Къырымгъа къайтмагъа меджбур олдылар. Къарар чыкъараджакъ Дженюбий даире арбий махкемеси янында мабюслерге къотуткъанлар бир-эки кунь эвель ёлгъа чыкътылар, деп бильдирелер джемаатчылар.

Махкеме къарарынен Энвер Омеровгъа 18 йыл, Риза Омеровгъа 13 йыл, Айдер Джаппаров 17 йылгъа азатлыкътан марум этильди.

Украин укъукъкъорчалайыджылары Русиеден сиясий мабюслерни, бу джумледен къарасувлы ватандашларымызны азатлыкъкъа чыкъармасыны талап эттилер.

Беянат 11-январьда ашкяр олунды. Онда халкъымызгъа нисбетен такъипплерни, якъалаанувларны, къабаатлавларны ве репрессияларнынъ дигер шекиллерини токътатмакъ талап этильди.

2019 сенеси Авропа парламенти къабул эткен резолюцияда Русиеден украин сиясий мабюслерни, бу джумледен мезкюр иш боюнджа якъалангъанларны да азат этмеге чагъырды. «Мемориал» укъукъкъорчалайыджы меркези къарасувлыларны сиясий мабюслер танып, оларны азат этмекни талап этти.

Къолтутув бильдирген янъгъыз пикетлер

«Хизб ут-Тахрир иши» (Русиеде ясакъ этильген тешкилят) боюнджа якъалангъан къарасувлы Риза Омеровнынъ омюр аркъадашы Севиля ханым Джанкой районы Къалай къасабасында бир озю наразылыкъ пикетке чыкъты. О, къолларында «Къырымтатарлар террористлер дегиль. Репрессияларны токътатынъыз! Акъайымны азат этинъиз!» деген шиарны тутты.

Ондан эвель Акъмесджит дживарындаки Богъурча (Каменка) къасабасы янында Фатма Исмаилова бабасы ве агъасы – Риза ве Энвер Омеровларгъа къолтутып, янъгъыз пикет алып барды. Мабюс Айдер Джеппаровнынъ омюр аркъадашы да Хабиба ханым пикетке чыкъып, озь наразылыгъыны бильдирди.

23-декабрьде Дондаки Ростовда олгъан махкеме топлашувында прокурорлар Э. Омеровны 19 йылгъа, Р. Омеровны 13 йылгъа, А. Джеппаровны 18 йылгъа азатлыкътан марум этмекни талап эттилер.

2020: 50 журналист эляк олды, 400 – апистелер

2020 сенеси йыл девамында 50 журналист ольдюрильди, деп бильдире «Репортёрлар сынъырланмаз» халкъара укъукъкъорчалайыджы тешкиляты. Ольдюрювлер журналистлернинъ зенаат фаалиетинен багълы. Адиселернинъ чокъсу (68 файызы) арбий давалар олмагъан мемлекетлерде юзь берди, олардан 84 файыз джинает аселет япылды. 2019 сенеси махсус ольдюрильгенлернинъ файызы 63-ни тешкиль эткен эди. Энъ чокъ Мексикада – 8, Индистанда – 4, Филиппинлерде – 3, Гондураста – 3 журналист ольдюрильди.

Ал-азырда дюнья боюнджа аман-аман 400 журналист зенаат фаалиети ичюн аписте булуна. Эксериети Къытай, Сауди Арабистан, Мысыр, Вьетнам, Сурие девлетлернинъ тюрьмелеринде булуна. Кечкен йылгъа нисбетен къадынларнынъ сайысы 31-ден 42-гедже артты.

Яшайыш минимумы бельгиленди

2021 сенеси яшайыш минимумы 11653 рубле колеминде, бу джумледен эмекке къабилиети олгъанлар ичюн 12702 рубле, балалар ичюн 11303 рубле, нефакъаджылар ичюн 10022 рублени тешкиль этеджек. Яшайыш минимумы бир кварталгъа дегиль де, бир йылгъа бельгилене. Бунынънен берабер энъ аз айлыкънынъ колеми къанун боюнджа яшайыш минимумындан аз олмамалы ве бу сене 12792 рублени тешкиль этеджек.

Бу косьтергичлерге эсасланып, чалышкъан адамлар ичюн айлыкълар, чалышмагъанлар ичюн ичтимаий ве девлет нефакъалары эсаплана.

☞ *Озьара МУРАДЖААТ ерине:*

кунешимиз фезада белли бир нокътагъа кельгени мунасебетинен

Маразлардан, ниает, къуртулырыкъ

деген умют беслемеге эсас пейда олмакъта

Къыйметли достлар!

Милядий йылынынъ эскиси кетмесини, янъысы кельмесининъ къайд этмек – христиан адети я да совет аньанеси деп, оны байрам сыфатында таныгъанлар арамызда кет-кете эксиле. Амма ресмий оларакъ, деерли, бутюн дюнья бу, кунешнинъ табиий арекетлерине, яни онынъ кяинатта белли нокътагъа барып етмесине багълангъан такъвим боюнджа яшай экен, йылнынъ денъишмеси – вакъытнынъ насылдыр сынъырындан кечмеси бельгилей.

Кяинат вакъты Ер курресинде – бизим фаний дюньяда – сиясий, ичтимаий, икътисадий ве дигер саалардаки вакъиалар нетиджесининъ ольчювине эсас бергени киби, миллий омюримизнинъ адиселерине де шу, милядий такъвим нокъталарында, екюн чекиле.

2020 сене инсаниет тарихына энъэвель Ковид-19 адлы маразнен мисильсиз бир куреш алып барув йылы оларакъ киреджегине шубе ёкъ. Онъа къаршы тургъанлар, онен хасталангъанлар, онынъ акъибетинде буюк маддий зарар корьгенлер, ниает, онынъ къурбанлары сырасына чокътан-чокъ миллион инсанлар тюшкени эр кеске яхшы белли.

Ватандашларымыз истисна дегиль: олар да курешмекте, олар да хасталанмакъта, олар да буюк арткъач масрафлар-джоремелерге огърамакъта. Амма энъ агъыры ве баягъы къырым къорантасы ичюн фаджиагъа чевирильген ал – сайысыны кимсе бильмеген къайтарылмаз джоюкълар, аджыныкълы олюмлер.

Илери мемелекетлер, догърумы-янълышмы, ашагъы-юкъарымы, эр алда, бунынъ статистикасыны алып баралар, ондан хулясалар, дерс ве теджрибе чыкъармакъталар, бири-бирилеринен болюшмектелер.

Къырымда "тадж-мараз"дан кечингенлер акъкъында, оларнынъ миллий менсюплиги джеэтинден малюмат ёкъ. Олса да – бу ракъамлар джемиетке бильдирильмей. Хастаханелерде ятып чыкъкъан базы бир семетдешлеримиз: анда ярысы бизим халкъ, деп тасдикълай эди. Ковиднинъ дарбеси не дередже кучьлю олгъаныны, бизге насыл колемде зарар кетиргенини даа бильмейик ве анълаламаймыз.

Пандемия джемаатымызнынъ мерасимлерини сыфыргъа чыкъарды десек, бираз янълыш олур. Чюнки ондан да эвель, мына энди алты йылдан зияде, башкъа тедбирлер четте турсын, атта матем кунюмизни кутьлевий шекильде откерильмесине токътамай аякъ чалына, догърудан-догъру ясакълар этиле. Джемаатчы-тешкилятчылар вира прокуратурагъа чагъырылып, андаки субайларнынъ тенбиелерини, месулиетке чекиледжеклери акъкъында къоркъузувларыны динълейлер.

Дюньяны аякъкъа тургъузгъан ве къарыштырып чыкъкъан коронавируснынъ инсаниет ичюн телюкеси ватандашларымызгъа къаршы этилеяткъан зулумны эксильтирир я да, бельки де, токътатыр, деген тахминлер нафиле олды. Беш-алты йыл эвельси башлангъан кескин ве шевкъатсыз такъиплер кечкен сене девам этти. Сокъур-лякъайд махкемелер ве къадылар сеслендирген шашыладжакъ лагерь муддетлер, акъылгъа сыгъмагъан укюм-къарарлар эп къабул олунып кельди.

Бунъа бакъмадан, миллетнинъ омюри девам этмекте. Эвлятчыкъларымыз догъула, балаларымыз осип кельмекте, эвлернинъ эскилери тамирлене, янъылары да къурула, терек-багъчалар да сачыла.

Бу табиий джерьянны озь вакътында атта сюргюнлик фелякет-мешакъкъатлары токътатып оламадылар. Халкъымыз нидже-нидже виранеликлерден чыкъып гъайрыдан тикленди. Фелекнинъ невбеттеки сынавларындан да, иншалла, кечер.

Бугунь бизге кучь ве умют берген – биз озь ирадемиз, такъатымыз, серимямыз, Ватангъа олгъан тюкенмез севгимиз иле булгъан азиз эджлаиларымызнынъ... теэссюф ки, топрагъы дегиль – нефес алгъан ве даа сонъунадже бозулмагъан авасыдыр, ярымаданынъ аджайип манзараларыдыр, догъмуш денъизлеримизнинъ шувултысыдыр.

Баба-деде топрагъыдыр, демеге, эбет, истер эдик, лякин тилимиз бармай, чюнки биз онынъ, атта сайымызгъа коре, саиби дегильмиз. Къырымнынъ энъ къыйметли ерлери де онынъ огъул-къызларынынъ назарында дегиль – белли себеплерге коре, къолларына ойле де кечалмадылар.

Эльдиректе, мында ханджер киби, махсус сапланъгъан абиделер, диварларда асылгъан хатыра язылар, не десенъ де, эксериети – улькемизни залымджа ве хиянетликнен запт эткенлерге, онынъ халкъыны токътамай хорлукъкъа быракъкъанларгъа, онынъ кечмишини сильмеге, унуттырмагъа истегенлерге…

2021 сенеси кениш къайд этиледжек шанлы йылдёнюмлеримиз бар. Олардан энъ корюмлиси – 73 йыллыкъ ясакълар, такъиплер, репрессиялар, джинаий сюргюнликтен сонъра, 1991 сенеси Миллий Къурултайымызнынъ тикленильмеси, 26-30 июньде онынъ Экинджи чагъырывыны откермесидир. Бу буюк меджлисте халкъымызнынъ миллий мустакъиллиги акъкъында Декларацияны къабул этильмеси де озю адийликтен тыш тарихий бир вакъиа.

Бу сене улу мутефиккиримиз, "къара юзйыллыкъ"тан сонъра миллетимизни джаиликтен къуртармакъ, оны илери топлумлар сырасына якъынлаштырмакъ ичюн дев эмегини сарф эткен атамыз, Русие империаторлыгъында джумле тюрк ве мусульман халкъларны "Терджиман" газети ве усулу-джадид мектеплери вастасынен ирфан-илимге чеккен ве бунынънен дюнья микъясында танылгъан эрбап Исмаил бей Гаспринскийнинъ 170 йыллыгъыдыр.

Там куньлерини бильмесек де, амма тарихий менбалар тарифлегени киби, агъымдаки сене мешур Къырым ханларындан Сахиб I Герай догъуанына 520 йыл, Гъазы II Герай (Бора) – 470 йыл, Селим I Герай – 390 йыл оладжакъ. Буларнынъ эписине, Хаджи Девлет, Менгли Герай, Къырым Герай, Девлет Герайларнен бир сырада Ватанларында абиде къоюлмасы, эбет, ляйыкътыр…

2021 сенеси этрафымызда джиддий денъишювлер ола биле. Бойле дегенде, эбет, биринджиден, алем сиясетининъ сезерли бурулышлары бекленильгенини козьде тутмакъ мумкюн. Онынъ себепчилеринден бирисини нуфузлы шахслар, Америка Къошма Штатларынынъ башына кельген янъы президентни ве бунен багълы бир къач олуйыджы вакъиаларны саялар.

Бир йыл эвельси "Ковид-19" адлы пейда олгъан джебеде 2021 сенеси, язынынъ сонъуна таба, инсаниет ордусына команданлыкъ япкъан мутехассыларнынъ эксериети айткъанына коре, гъалебе бекленеле. Яни, бизлерге озь укюм-ирадесини мусаллат эткен маразлардан, ниает, къуртулырыкъ, деген умют беслемеге ишанчлы эсас бар.

Бу мунасебет иле: эр кес озюнинъ джисманий ве маневий сагълыгъыны пекиттирмеси, буюклеримиз яш несильни осьтюрмек ве аньаневий къыйметликлеримизге эсасланып, догъру тербиелемеси, эпимиз окъумышлы, бильгили, ферасетли олмагъа ынтылмамыз ве теджрибе арттырмамыз – иште, будыр босагъамыздан атлап кечкен йылнынъ, даа догърусы, бугуньки заманнынъ шахсен бизим халкъымызгъа нисбетен къойгъан талаплары.

Бойле экен, рухтан тюшмек мумкюн дегиль, сайгъылы юртдашлар! Чюнки екяне Ватанымызны чечеклендирмек ёлунда бизни буюк ишлер беклей!

Меркезий Миллий къурум азаларынынъ ве Миллий арекет иштиракчилерининъ бир гуруху.

милядий - Иса пейгъамбер догъувындан алынгъан девир (наша эра);
кяинат - космос;
фаний - земной, бренный;
мисильсиз - беспримерный;
тадж-мараз - корона+вирус;
тенбие - наставление, предупреждение;
телюке - угроза;
тахмин - предположение;
фелякет-мешакъкъат;
виранелик - разрушение, пепелище;
ханджер - кинжал;
дев эмеги - титанический труд;
усулу-джадид - новометодный;
мусаллат - навязанный.

АКъШта чарпышмалар

6-январьда Вашингтон шеэринде Дональд Трампнынъ тарафдарлары митингден сонъ Капитолийге сюрип кирдилер. Конгрессте бу вакъытта эки палатанынъ берабер топлашувы откериле эди. Топлашувда къанунджылар сайлавларда демократ Джо Байденнинъ гъалебесини тасдикъламакъ керек эдилер.

Трампнынъ тарафдарлары бе Конгрессни къорчалагъан чешит хызметлер арасында олгъан чарпышмалар нетиджесинде беш адам эляк олды. Республика фиркъасынынъ чокъсу азалары бойле арекетни махкюм эттилер.

Президент озю мураджаатнен чыкъышта булунды ве озь тарафдарларыны Капитолийни терк этмеге чагъырды, лякин кене де сайлавларда онынъ гъалебесини «хырсызладылар», деп тасдикълады.

Чарпышмаларда якъалангъанларгъа къаршы къарарнен 14 джинаий иш ачыладжакъ.

Янъы президентнинъ инаугурациясы 20-январьда оладжакъ. Дональд Трамп бу тедбирде иштирак этмейджегини бильдирди.

Акърусиеде наразылыкъ акциялар

10-январьда Акърусиеде, Минск шеэрининъ чешит районларында ве мемлекетнинъ башкъа шеэрлеринде базар куню наразылыкъ акциялары олып кечтилер. Жодино шеэринде 40 адамны якъаладылар, оларнынъ чокъсу Йылбаш байрамларыны аписханеде кечирдилер.

Мемлекетнинъ президенти А. Лукашенко Акърусие Анаясасынынъ янъы лейихасы 2021 сенесининъ сонъунадже азыр оладжакъ, деп бильдирди. Онынъ бильдиргенине коре, лейиханы референдумда рей берип, тасдикъламагъа планлаштырыла.

Инсан неге мухтадж?

БМТ теткъикъатлар япып, йылны нетиджеледи ве инсаниетнинъ энъ эсас мухтаджлыкъларыны бельгиледи. COVID-19 пандемиясы теракъкъиятнынъ (прогресс) ёнелишини денъиштирди ве мусавийсизликни къуветлештирди.

Бунынъ ичюн келеджекте сагълыкъны сакълав хызметлери, тасиль, санитария ве тазе сувдан файдаланмакъ имкяны энъ буюк къыйметлик киби бельгиленди. Бундан гъайры, соравда иштирак эткен респондентлер икълимнинъ денъишмеси ве табиат булашмасыны буюк хавф киби къайд эттилер.

Экспертлернинъ бильдиргенине коре, коронавирус эпидемиясы ве башкъа давалар себебинден ер курресининъ эр 33 адамына гуманитар ярдым керек оладжакъ.

Январьнынъ башында бутюн дюньяда коронавируска 88,5 млн. адам огърагъаны белли олды. Олардан 1,9 млн. инсан вефат этти, 63,6 млн. инсан тюзельди.

Экспресс-тест япыладжакъ

Украина Везирлер Шурасы Къырым ве Херсон вилаети арасындаки мемурий сынъырда COVID-19 вирусына къаршы удждейрелер олгъаны-олмагъаныны бильмек макъсадынен «экспресс-тестирование на антитела» деген анализни япмакъ ичюн тиббий нокъталар яратмагъа авале берди.

Къырымда Украинагъа кеткенлер тек ПЦР тест дегиль де, экспрес-тест япа билелер. Нетиджеси менфий олса, адамлар эки афталыкъ карантинден бошатыла.

Русие укюмети де Къырымдан чыкъкъанлар ичюн къаиделер кирсетти: Къырымда джедвельге алынмагъан Украина ватандашлары ярымадагъа, мында тек ана-бабалары, акъайы, апайы ве балалары яшаса, кире билелер. Къырымдан пандемия вакътында тек бир кере чыкъмакъ мумкюн. Истисна – Украинада якъын сойлары яшагъанлар.

Бойле нокъталарны энди ачалар, экспресс-тест 15 дакъкъа ичинде япыла.

Эали эсаптан кечеджек

2021 сенеси апрельде ярымадамызда Бутюнрусие джедвельге алув джерьяны олып кечеджек. Бу тедбирде иштирак эткенлерге озюни мытлакъа бильдирмек керек олмайджакъ (анонимно), бундан гъайры джедвельге алувда гонъюлли (добровольно) иштирак этеджеклер, меджбурлиет олмайджакъ.

Озь акъкъында чешит истеген малюматны такъдим этмек мумкюн оладжакъ. Берильген малюматны тешкермейджеклер, озь шахсынъны да тасдикъламакъ керекмей. Тедбир эалининъ теркибини бильмек ве регионларнынъ инкишафыны планлаштырмакъ ярдым этеджек.

Статистик идаре бильдиргенине коре, 2014 сенесинден башлап, ярымадамызгъа Русиенинъ башкъа регионларындан 200 бинъден зияде адам кочьти.

☞ *"Хроника текущих событий". 31-саны: Миллий арекет ве куреш девам этмекте*

Озь кутьлевийлиги ве девамлыгъы иле – мустеснадыр...

«Къырым»нынъ бу санындан башлап, «Хроника...»нынъ баягъы девамлы 31-нджи чыкъышы дердж олунаджакъ. О чыкъыш бутюнлей Къырым давасына – Миллий арекетимизнинъ о девирге хас фаалиетининъ белли бир къысымына багъышлана. Мында чокъ муим къыймет кесювлернен, эмиетли фактларнен таныш оладжакъмыз.

Биз ичюн оларнынъ базылары, бельки де, таныштыр, амма о замандаки «ХТС»нинъ, олсун, аз сайылы, аудиториясыны – окъуйыджыларыны козь огюне алсакъ, гъает меракълы нетиджелерни коре билемиз.

Бюллетеннинъ 31-нджи санына кечмезден эвель, 29-нджы санындан къыскъа бир хаберни кетирейик. О, 1973 сенеси 31-июльнен бельгиленген. «ХРОНИКА ДЕЛА N24. (Якир-Красинлернинъ иши. – Муаррирет). ДОПРОСЫ, ОЧНЫЕ СТАВКИ» рубрикасы астында буларны окъуймыз:

«Из г. Мелитополя был вызван для допросов В. СЕМЕНДЯЕВ, участник движения крымских татар. Этому предшествовали допросы в Мелитополе, где СЕМЕНДЯЕВУ прокручивали пленку его телефонных разговоров с ЯКИРОМ. В Москве СЕМЕНДЯЕВ имел очную ставку с ЯКИРОМ".

Мында тесадуфий бир хата къачкъан. Лаф, эбет, Миллий арекетимизнинъ корюмли иштиракчиси, совет лагерьлеринде чокъ йыллар кечирген, Соловки мабюси Вели агъа Смедляев акъкъында кете.

Энди исе, къараман тарихымызнынъ бир къысымынен мешур бюллетень муэллифлерининъ нокътаи назарындан таныш олайыкъ. Ве хатырлайыкъ:, метнлернинъ, деерли, эписини азырлагъан, язгъан, "ХТС" муарриетине ёллагъан, эльбетте, бизим шанлы ватандашларымыз.

ХТС № 31, 17 мая 1974 г.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящий выпуск «Хроники», выходящий в свет ровно через тридцать лет после трагической и позорной ночи с 17 на 18 мая 1944 г., целиком состоит из материалов, относящихся к движению крымских татар – движению, уникальному для нашей страны по своей массовости (оно охватывает заведомо больше половины взрослого крымскотатарского населения) и продолжительности (с 1956 г.).

За исключением двух, не требующих дополнительных комментариев, небольших приложений (тексты N 25 и 26) для удобства взаимных ссылок тексты данного выпуска перенумерованы, выпуск построен на документах, исходящих от представителей крымско-татарского движения.

В начале выпуска помещены тексты N1-9, в том числе несколько индивидуальных обращений в прессу, Верховный Совет СССР и международные организации, описывающие в основном события последних полутора лет.

Во второй, ретроспективной части (тексты N 10-24) изложены документы движения крымских татар за 1966-1973 гг., которые можно условно разделить на две группы. Документы первой группы именуются информациями – это отчёты о встречах представителей крымско-татарского народа, о предпринимаемых ими действиях, о беззакониях, на борьбу с которыми направлено движение.

Вторая группа – это коллективные (от нескольких десятков до нескольких десятков тысяч) обращения крымских татар в советские и международные организации с изложением и мотивировкой целей движения.

Изложение всех документов, хотя и по необходимости весьма сжатое, преследовало цель не только максимально полной передачи информации о конкретных фактах, но и как можно более точного (по содержанию и по форме) воспроизведения платформы движения.

Из материалов выпуска видно, что эта платформа, полностью сохраняя коммунистическую советскую идейно-терминологическую основу, за последние годы заметно расширилась, включив в себя тезисы международно-правового характера (в соответствии с чем расширился и круг адресатов).

В то же время движение крымских татар, как то, в частности, видно из многих материалов предыдущих выпусков «Хроники», на всех своих стадиях тесно связано с общим направлением выступлений в защиту прав человека в СССР. Активисты крымско-татарского движения неоднократно участвовали в работе Инициативной группы, поддерживали её письма и другие заявления в защиту гражданских прав в СССР.

В свою очередь, движение крымских татар пользовалось и пользуется поддержкой всех, кому дороги права человека. Быть может, особенно ярко этот дух деятельного сочувствия и солидарности проявился в жизни и деятельности двух людей, подвергшихся репрессиям именно в связи с их выступлениями в защиту прав крымско-татарского народа: трагически погибшего в прошлом году Ильи Янкелевича ГАБАЯ и уже пять лет томящегося в тюрьмах и психиатрических больницах Петра Григорьевича ГРИГОРЕНКО.

(Девамы бар).

☞ *Алла Таалянынъ рахметинде олсун*

Азраильнинъ хызметиндеки дешетли къара чуваллар

Дженк вакъытында киби, гъалиба, бу коронавирус мараз хасталыкътан догъмушларны джоймагъан энди бир къоранта къалмады. 18-декабрь куню биз де кедерли хабер алдыкъ. Акъмесджитте, Борчокъракъта яшагъан Сервер Ваниев къардашымызнынъ дженазесине ашыкътыкъ. О чокъ балалы къорантасындан эди.

Эбет, Ички, Ялта, Акъмесджит, Судакътан агъалары, таталары, догъмушлары кельди. Амма бу мараз хасталыкъ бутюн урф-адетлеримизни бозды: къол тутушув, къартларнынъ къолуны алмасы ёкъ. Эпимиз агъызларымызгъа маска такъып турамыз.

Омюр аркъадашы Эльмира агълай ве эр сефер: «Сервер, не ичюн сени хастаханеге алып кеткенлерине разы олдым?», – деп океление.

Серверниӊ бир къач кунь 37,7 градус сыджагъы олгъан. Эльмирагъа къыз къардашы Москвадан кучьлю, керек олгъан илядждлар кетирген. Сервер яхшы олгъаны киби, турып, КамАЗ арабасынен муштериге тола алып кеткен. Тола сатылгъанына къувана, лякин кене сыджагъы котериле. Илядждны ичип юкълай. Сонъ эким чагъырталар.

Эким келип, акъ джигери, юреги чалышкъаныны динълей: «Сиз яхшы оладжакъсыз. Алынъыз орта агъырлыкъ севиеде. Бельки, бир къач кунь хастаханеде ятарсыз?» – дей. Сервер Эльмирагъа бакъып, хастаханеде эр бир шараит, нефес ёлуны темизлеген янъы алетлер тез ярдым этер», – деп хастаханеге кетмеге разы ола.

Андан эвге телефон эте, капельница япалар. Яхшы олгъаныны къорантасы анълай. Янъы эким яздыргъан илядждны къызы, киеви алып кетелер. Сервер телефонда: «Эльмира, манъа сен япкъан илядждны капельница оларакъ япмайлар. Мында хастаханенинъ экимлери эр бир адамгъа озьлеринде олгъан илядж иле къулланалар», – дей.

Ярым сааттан сонъ: «Эльмира, мени алтынджы къаткъа, реанимациягъа алып кетелер», – деп айта.

Бир даа къоранта бабанынъ сесини эшитмеди. Джума куню джеседини юк арабасында эви янына кетирдилер. Бор-Чокъракъ имамы салагъач баш ялысы тахтасыны азырлады. Салагъачта къара чувал. Устю омюр аркъадашы азырлагъан дюльбер ешиль басманен бойдан-бой къапатылды ве устюнде сары арап арифлеринен дуа язылгъан басма бар.

Не аджыныкълы. Мефтагъа сонъки абдест алдырдыларымы? Мусульманларнынъ урф-адетлери бозулмадымы? Эпимиз къара чувалгъа бакъып, окюр-окюр агъладыкъ.

Ички районы Николаевка ве о ерде даа бир къач кичкене койчиклернинъ имамы эляллыкъ сёзлерини айтып, Серверни Аджы-Къал (Чистенькое) мезарлыгъына алып кеттилер. Анда дженазе намазы къылынды.

Акъайлар кельгендже, биз, къадынлар Ясин окъудыкъ. Акъайлар мезарлыкътан къайткъан сонъ кене дуа окъулды. Энвер агъасы къыркъ кунь дуа окъуп багъышлайджакъ Борчокъракъ имамы исе мефтаны учюне, едисине, отуз едисине, 52-нджи геджесине, юзюне учь-беш адамнен келип, дуа отькереджек.

Эбет, пек къыйын алдамыз. Амма урф-адетлеримизни кутейик, бозмайыкъ. Чюнки адетлеримизни кутькенимиз динге риает этювдир. Ибадетлер ве адетлер бири-биринен сыкъы багълыдыр. Энъ агъыр сюргюнликте де дуа мерасимлери халкъымызнынъ бирлик олмасына бири-бирине къолтутмасына, адамларымызнынъ рухтан тюшмемесине, диний адетлеримизнинъ сакъланмасына чокъ ярдым этти.

Ватангъа къайткъан сонъ рахметли аджи Риза Фазыл, Абдуваит Сахтара «Буюрынъыз дуагъа!» китабыны чыкъарып, дуаларны текмиллештирдилер. Дуа япып, олюмлеримизни анъамыз.

Сервер Решат огълу Ваниев ве якъында бу дюньяны терк эткен мусульманлар Алланынъ рахметинде олсунлар.

Бейе ИЛЬЯСОВА.

Сиясий-ичтимаий назм джетеменлери

“...Бунъа къаршы бармы бизде батырлыкъ?!”

Шаир, журналист, оджа Рустем Джелил 70 яшында

Шиирист алемине кирмекнинъ ве чыкъмакънынъ, белли ки, чешит ёллары мевджут. Язмакъ къабилиети олгъан базы инсанларымыз, “меним къолумдан да къафиелештирмек келе”, деп о алемнинъ къапусыны аралыкъ этип, мешгъулиетлерининъ бир къач мисаллерини ичине быракъалар. Сонъра белли бир джыйынтыкъта сатырларыны корип, анавы къапуны кенишче ачмакъ арекетлерден вазгечелер. Сеслери де суса.

Оларны, бесе-белли, миллий шииретке къошкъан исселери салмакълы ве етишкен киби корюнгени токътата. Я да, тышарда турып, шахэсер кетиреджек ильхам рузгярыны беклемекнен мешгъуль олмакъталар.

Эбет, бу джеэттен не япсалар да, къайсы ёлуны арасалар да – оларнынъ иши. Иншалла, ич олмагъанда, бир хафиф ельчик эсер ве къуруяткъан къалемлерининъ уджуна барып етер. Ондан тюшеджек мерекеп тамчыны уфюрип, кягъыткъа тюшюрир. О ягъы озьлерине багълы...

Бу ерде бейит уйдурмакътан кейф чаткъан авескярларны дегиль, озюне “шаир” унваныны ляйыкъ корип, оны ресмийлештирмеге – языджылар тешкилятына кирмеге ашыкъкъан базы иджаткярларны козьде тутамыз.

Амма, шукюрлер олсун, языджылыкъкъа, шу джумледен, шииретке башкъа месулиет ве бордж ольчюлеринен, мертлик ве джесюрликнен янашкъан, ёрулмай, семерели чалышкъан акъикъий истидат саиплери бар!

Олар, миллий назмиеттеки алевленеткъан, ачыкъ ве кескин сёзлю, бунынънен берабер, терен фикирли гъаелерни огге сюрген, оларны бедиийлик васталарынен къапламагъа бильмек аджайип аньанелеримизге эсасланмакъталар.

Бойле, миллий шиирият федакярларындан бири Рустем Джелилдир. Къырымгъа авдет олгъанындан берли, мына энди 32 йыл, о, Багъчасарай дживарындаки гузель ве сырлы адлы койде – Тибертиде яшай.

Черик асырдан зияде онынъ янъы эсерлери “Къырым”нынъ саифелеринде даима – йылда 4-5 кере – дюнья юзюни корип, окъуйыджыларымыз ичюн инсан дегерини пекиткен, умютлерини осьтюрген, ватанперверлик рухуны къавийлештирген бир маневий ве гъаевий васта олмакъталар.

Рустем агъа асылында филолог-оджа. Фергана педагогика институтыны аля битирген сонъ (1977) баягъы вакъыт оджалыкъ япты. Сонъра Андижан вилает рустилли газетинде чалышты. Болюк мудири олды. Макъалелернен бир сырада шиирлер де язды. Ильк къырымджа шиири “Ленин байрагъы”нда басылды (1982).

Къорантасынен Къырымгъа авдет олып, Р. Джелил бираздан (1990) “Авдет” сербест ве культлевий газетининъ биринджи муаррири олды. Неширнинъ Багъчасарайдан Акъмесджитке кочюрильмеси меджбур этти оны башкъа ишке авушмагъа. Амма назм фаалиети, табиий ки, кочюрильмеди, авушмады – аксине, кенишленди, кескинлешти.

2010 сенеси, баягъы пишкинлик чагъына кельген Рустем агъа шиирлерининъ ильк китабыны чыкъармагъа наиль олды. “Озь Юртумда султаным” джыйынтыгъы онынъ 25 йыллыкъ иджадынынынъ аэнк ве озьгюн, девир талабы ве шахсий талапчанлыгъынынъ сечиминден кечкен махсулатыны джельп этти.

Джыйынтыкъкъа сиясий, ичтимай, севги, муэллиф бельгилегени киби, къытыкълы лирика ве, онынъ ичюн шекили меракълы олгъан, дёртлюклер, секизликлер кирдилер. “Тюркие дефтеринден” къысымы айрыджа тура. Рустем Джелил бу къардаш мемлекетте озь вакътында илян этильген бир сыра эдебий ярышларда иштирак этип, иджадий мувафакъиетлер эльде эткен эди.

Алтын башлы минарелер
Юдже кокке етелер,
Ялдап кечкен булутларны
Алемлернен опелер.
(...)
Бираз ёргъун козьлеринъе
Чокъ шей таныш корюне,
Санки дерсинъ, тувгъан юртунъ
Сеннен бирге кезине.
(“Ёлда”).

Шаир садедже теэссуратларынен пайлаша, десек, дуйгъуларынынъ 10-20 файызыны къайд эткен киби олурыкъ. Мында о, къадимийлик нефесини – кеч орта асырларда Къырым сербест девлет олса да, Тюркие иле чокъ миллион алякъаларнен багълангъаныны гъайырдан ве эеджанлен сеземиз.

Сиясий назм къысымындан алынгъан бир шиирни бутюнлей кетирмесек, олмаз:

Бизге “хаин” дегенлери –
Акъарет,
Бизни душман эткенлери –
Джинает,
Бизге аякъ чалгъанлары –
Сиясет.
Але даа ёкътыр бизчюн
Адалет…

Корюмли шаир, журналист, “Авдет” газетининъ биринджи баш муаррири **Рустем ДЖЕЛИЛ** бу куньлери 70 яшыны толдурмакъта. Бу мунасебет иле оны джан-гонъюльден хайырлаймыз!

Рустем агъамызгъа энъ-эвеля къавий сагълыкъ, рухий ве джисманий кучь-такъат, иджадий мувафакъиетлери девам этильмесини ве сонъки 10-11 йыл ичинде чыкъкъан атешин назм эсерлери якъын арада китап оларакъ дюнья юзю корьмесини тилеймиз!

Юдже Рабби онъа ве онынъ садыкъ омюр аркъадашы Наджие ханымгъа даа чокъ йыллар берабер яшап, эвлятларынынъ – бала ве торунларынынъ айдын ферагъыны, Ватанымыз чечекленген ульке олмасыны корьмесини тилеймиз!

VI Миллий Къурултай мебусанларынынъ ве миллий арекет иштиракчилерининъ бир гурухы, достлары, “Къырым” газетининъ хадимлери.

Асыл халкътан устюн олмакъ –
Арсызлыкъ,
Мал-мулькюни тутып алмакъ –
Хырсызлыкъ,
Оны кулип, ашаламакъ –
Хынзырлыкъ…
Бунъа къаршы бармы бизде
Батырлыкъ?!
(“Ёкътыр даа адалет”).

Акъикъий иджат ёлуна тюшкен эр бир шаир дюньяда, этрафындаки олуйыджы шейлерге, оларнынъ манасы ве маиетине мумкюн дереджеде уйгъунлыкътан келип чыкъкъан ве бу мундериджеге сонъ дереджеде хас олгъан ойле бир сёзлерни, ойле бир услюпни къыдыра ки, нетиджеде о джемаа мейданына ташлагъан гъае эстетик аэнкни де ифаделемеси шарт.

Газетимизде 2014-2017 сс. дердж олунгъан ве отуз муэллифни джельп эткен “Къырым - Миллет! Ватан - Девлет!” (2018) адлы сиясий-ичтимаий назм джыйынтыгъына Рустем агъанынъ эллиге якъын дёртлюклер ве колемлидже эсерлери кирди. Ве даа насыл эсерлери! Оларны язмакъ ве эр бирисине сес бермек ичюн чаталюрекли чагъырджы олмакъ керек.

Сен гульгюлли козьлюкнен
дюньягъа бакъсанъ,
Чокъ шейни бир тюсте
корип къувансанъ –
Насыл олып корюнир
санъа бастырыкъ
Я да Къырымны саргъан
ренксиз акъсызлыкъ?!

Шаирнинъ кескин ве джесарет къалеми астындан чокъ юзлернен итираз сатырлары чыкъа. Онынъ гонълюне сыгъмагъан адалетсиз, чиркин, сахте арекетлер такбихке огърай. Энъ муими: о, халкъымыз эксериетининъ къафасында, юрегинде олгъан ве чешит себеплерге коре чыкъмагъа, ифаде этильмеге имкяны тапылмагъан дуйгъу ве фикирлерни акс эте. Бунынънен, оларнынъ сеси ве ирадесининъ темсили ола.

Девирнинъ сорумларына къаршы турмакъ, оларгъа джевап бермек, халкъына маневий таянч олмакъ – эр бир намуслы, дегерли, ватанпервер джемаат инсанынынъ борджудыр. Рустем Джелил бу джеэттен чокъ фааль джемаатчыдыр. Алла Тааля онъа багъышлагъан сийрек истидатны о, макъсаткъа гъает мувафыкъ тарзда ишлетмекте!

Достлары адындан
Бекир МАМУТ.

Рустем ДЖЕЛИЛ

Тилимизни къуртарайыкъ

Ана тили – Ватан тили,
Даа не мумкюн демек?
Онынъ бизге муимлигин
Кимге анълатмакъ керек?

Ойле исе, не себептен
Тилимизни хорлаймыз,
Ана тильде сакъавланып,
Ят тиллерни бозмаймыз?

Тильге бойле мунасебет
Бизге асла келишмез,
Тильсиз миллет макъсадына
Ич бир вакъыт иришмез.

Сонъки пешман – башкъа душман,
Буны эсте тутайыкъ.
Тиль миллетни къуртараджакъ,
Биз оны къуртарайыкъ.

14.12.20с.

Миллетчилик сакълана

Эски фотосуретлерде –
Кимнинъдир эдждатлары,
Къалпакълы, фесли инсанлар –
Муляйим сыфатлары.

Кечкен асырнынъ башындан,
Бельким, даа эвельдже.
Суретлер ипранмадылар
Бизге етип кельгендже.

Бойле этип узакъ кечмиш
Бизнен къавий багълана,
Энъ муими – бизде олгъан
Миллетчилик сакълана.

07.01.21

Дёртлюклер

Эки дюнья арасында
Омюр адлы копюр бар:
Копюрнинъ башында – бешик,
Сонъунда исе – мезар.

14.12.20

* * *

Лафкъа уста инсаннынъ
Къоллары да чеберми,
Ишни темелли япмакъ
Чеберлиги етерми?!

* * *

Вакъытнен ярышлашмакъ –
Даима артта къалмакъ.
Вакъыт эп огге чапар,
Сени чукъургъа атар.

22.10.20с.

Мизахлар

Мен ишлеримни япкъанда,
Достум янымда ола.
Мен чалашып ёрулгъанда,
О, емектен ёрула.

* * *

Къара хавъяр пек паалы,
Онъа пара тапмайым.
Шу себептен севмесем де,
Къырмызысын ашайым.

* * *

Эр кес озь еринде къалсын,
Мыхлансын да, къалкъмасын.
Мен бараджакъ зияфетке
Менден эвель бармасын.

07.01.21с

* * *

Дерсинъ, мийлери куфленген,
Къартлар оны севелер,
Онъа баш аким олмакъчюн
Сеслерини берелер.

Албу исе, суаль догъа:
О, къартларны севеми?
Олар бугунь насыл алда
Олгъанларын билеми?!

Эр йыл берген ваделерни
Кене берип алдата,
Къартларны фукъаре этип,
Байгъушларны агълата.

Онъа якъын олгъанларгъа
Къолтута ве къорчалай,
Наразылыкъ бильдиргенни
Аджымайып джезалай.

10. 10. 2020 с.

☞ *Буюк эрбабымызнынъ ады догъру – толусынен язылмалы*

Халкъынынъ сайгъы ве севгиси саесинде

Абдурешид Медиев акъкъында бабамнынъ Сеит-Ибраим Шейх Эмир-Ильяс огълунынъ хатыравларындан

Бабам озь хатырлавларыны Абдурешид Медиевнинъ Къарасувбазарда ачкъан рушдие мектебининъ тарифлемесинден башлай, чюнки ойле рус тили огреткен мектеплер ёкъ эди десек, янъылыш олмаз. Бабам озю де о мектепни Бекир Чобан-заденен берабер битиргенини яза.

«Абдурешид Медиев кулер юзлю, яваш сеснен сёйлеген, муляйим муаммеле саиби ве эр кеске, шу сырада, эр бир талебеге гъает буюк таъзим, урьмет косьтерген бир зат эди. Рус тили оджасы олмакъле берабер, онынъ биринджи хызмети Къарасувбазар шеэриндеки зиялыларны озюне якъынлаштырмакъ эди.

Къыскъа бир вакъыт ичинде зиялыларнынъ, Къарасувбазар халкъынынъ сайгъы ве севгисини къазанды. Онынъ ичюн о гедже-куньдюз зиялыларнен ве джемаатнынъ алдында юрген белли-башлы адамларнен субетлер, музакере ве мунакъашалар алып барувда чокъ къувет сарф этти».

Бабамнынъ догъмуш агъасы Сеит-Мемет Шейхзаде ве эмджесининъ огълу Аблямит Шейхзаде ве даа чокътан-чокъ белли адамлар А. Медиевнинъ фикирдешлери ве достлары олдылар.

Къарасувбазар шеэринде къырымтатар эалиси 43 файыз олгъанына бакъмадан шеэр галавасы оларакъ бир къырымтатары сайланмагъан эди. Абдурешид Медиев шеэр галавасы сайлавлар вакъыты кельгенде, фикирдешлеринен азырланып, сайлавларда иштирак эттилер.

Учь адам шеэр депутаты ола, Абдурешид Медиев исе биринджи къырымтатары оларакъ шеэр галавасы сайлана. Шу девирде Русиенинъ II Девлет Думасына да сайлавлар откериле. О, Таврида губерниясынынъ векили оларакъ анда сайлана ве энъ джесюр, фааль депутатларындан ола.

Бабам, Абдурешид Медиев шеэр галавасы вазифесинде чалышкъанында, Къарсувбазарны абаданлаштырмакъ ичюн япылгъан ишлер акъкъында айретленип яза. Абдурешид эфенди бу къадимий шеэрде электрик станция, буюк дегирмен къурдырды, четтеки маалелерге первенклер кечирип, чешмелер ачтырды.

Хан-Джами тургъан маалледе кенъ ёллар яптырып, эки тарафында эвлер къурдурды. Бунынънен, койлеринден къувулгъан фукъарелерни эвлернен теминледи. Ёлларгъа таш тёшетип, эалини чамурда юрмеклерден къуртарды. Шеэр думасы, полиция идареси, къавеханелер, тюкянлар, лимонад заводы олгъан сокъкълар, раатлыкъ мейданлары электрик ярыкънен темин олундылар.

А. Медиевнинъ сыкъ огърашкъан эмеллеринден бири – койлюлернинъ топракъ меселеси эди. Думада сёйлеген нуткъында онынъ: «Топракъ – онда ишлегеннинъ олмалы» деген шиарны сеслендиргени, Медиевнинъ сонъ дередже мутеракъий бир зат оларакъ догъру эмель ташыгъаныны косьтерди.

Халкънынъ медениетини осьтюрмек, арттырмакъ, дюньябакъыш даиресини кенишлетмек, зиялылар арасында илери гъаелерни даркъатмакъ ичюн Абдурешит эфенди «Ватан хадими» газетини чыкъарды, джемаатны, санатчыларны театр ишине джельп этти.

А. Медиевнинъ джиддий ишлеринден бири – Джемиет-и хайрие тешкилятыны мейдангъа кетирмеси эди. Онда топлангъан хайрие паралар фукъаре балаларны урбанен, дефтер китапларнен теминлемесине, бедава окъутмакъ, тул къадынларгъа, аджизлерге, сакъат-сокъурларгъа ярдым этмек меселелери чезильмесине масраф этиле эди. Джемиет-и хайрие эсабына истидатлы генчлер Тюркиеге ве башкъа мемлекетлерге окъумагъа ёлланыла эдилер.

Абдурешид Медиев Къарасувбазар шеэринде япкъан ишлеринен тек къырымтатар халкъынынъ дегиль де, ярымаданынъ бутюн эалисининъ севгиси ве урьметини къазангъаныны онынъ дефн этюв мерасими косьтерди. Къарасувбазар эалиси: къырымтатары ве юнаны, русы ве эрмениси, къырымчагъы ве къараими, Къарасув этрафындаки койлерден кельген инсанлар – козь яшларыны тёке-тёке але даа 32 яшыны толдургъан, амма тарихымызнынъ мутешем саифесини язгъан буюк ватандашымызны сонъки ёлуна озгъардылар.

Бу къадар чокъ адам иштиракинен олгъан дженазе Къырымнынъ омюринде, дейлер, чокътан корюнмеген эди. Бойлеликнен, мерхумны Сары-Сув копрюсининъ янындаки юксекликте ерлешкен буюк мезарлыкъта дефн эттилер.

Бабам Къарасувда оджалыкъ япкъанда, А. Медиевнинъ къызы Лейля онынъ талебелеринден бири эди.

Шимди Къарасувбазарда Абдурешид Медиевге эйкель къоюлмакъ тешеббюсининъ омюрге кечирильмеси джиддий джемаа ишлерден биридир, чюнки онынъ хатиресини эбедийлештирмек несиллерге эджатларымызны ким олгъаныны бильдире, олар унутулмагъаныны ве нумюне олгъанларыны хатырлата.

Бир-эки сёз А. Медиевнинъ эйкелинде онынъ ады насыл язылмасы акъкъында озь фикиримни бильдирмек ниеттем. Бабам озь хатырлавларында эр бир ерде онынъ адыны Абдурешид, деп яза. Къарасувбазарнынъ зиялылары, эрбабымызнынъ сафдашлары, маариф хадимлери ве бутюн эали оны Абдурешид, деп биле эдилер. Бир ерде онынъ ады Решид деп анъылмай.

Мусульманлыкъта да Аллахнынъ къулу олгъаныны исбатлап, аддий адларгъа «Абду-» деген келиме къошула эди. Онынъ шеадетнамеси олмагъанындан, рус мемуриети хадимлерине язгъан весикъаларны «Решид», деп имзалагъанына эсасланып, эйкельдеки адыны да «Решид», деп язылмасы боюнджа теклиф пек янълыш шейдир.

А. Медиевнинъ торуны, анасындан эшиткенини язып ёллагъан мектюпте къартбабасынынъ ады Абдурешид Медиев Медий огълу, деп язылмасыны талап эте.

Абдурешид Медиевнинъ торуны талап эткенини, зиялыларымызнынъ, тарихчиларымызнынъ, илимли тильшнас-оджаларымызнынъ, профессорларымызнынъ ве джемаат векиллеринынъ фикирлерини козь огюне алып, эйкельде Медиевнинъ ады Медиев Абдурешид Меди огълу, деп язылмакъ керек деп саям.

Дильшад ИЛЬЯС Шейхзаде.
27.12.2020 с.

Эбедийлештирмекнинъ белли шарты

Миллий эрбабымыз Абдурешид Медиевнинъ хатырасыны эбедийлештирмек боюнджа тешеббюсчи группа, шу джумледен, мезкюр язынынъ муэллифлери, кечкен сене сентябрьнинъ башында Къарасувбазар шеэр мемуриетининъ реисине мураджаат эттилер. Мектюпте, хусусан, булар бильдирильди:

«В 2000 г., впервые в истории г. Къарасувбазара (Белогорска), с целью увековечения памяти и в связи со 120-летием со дня рождения видного крымскотатарского общественного деятеля, депутата II Государственной Думы от Таврической губернии, головы г. Къарасувбазара А. Медиева общественная организация Информационно-просветительский центр «Боразан» (…) вышла с рядом предложений, в числе которых был обозначен и вопрос об установлении памятного знака на месте возведения памятника А. Медиеву.

В связи с тем, что в настоящее время ведётся работа по изготовлению таблички к бюсту А. Медиева, убеждены, что наши замечания и предложения на предмет грамотного и исторически достоверного написания его имени, фамилии и отчества будут учтены, а именно: МЕДИЕВ АБДУРЕШИД МЕДИ ОГЪЛУ.

Подтверждением вышеуказанному написанию имени, фамилии и отчества головы г. Къарасувбазара являются следующие библиографические источники и копии документов, которыми следует руководствоваться:

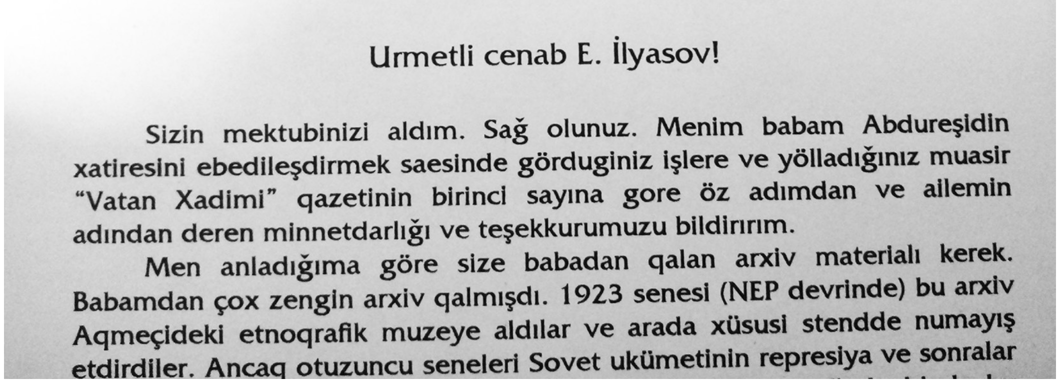

Urmetli cenab E. İlyasov!

Sizin mektubinizi aldım. Sağ olunuz. Menim babam Abdureşidin xatiresini ebedileşdirmek saesinde görduginiz işlere ve yölladığınız muasir "Vatan Xadimi" qazetinin birinci sayına gore öz adımdan ve ailemin adından deren minnetdarlığı ve teşekkurumuzu bildiririm.

Men anladığıma göre size babadan qalan arxiv materialı kerek. Babamdan çox zengin arxiv qalmışdı. 1923 senesi (NEP devrinde) bu arxiv Aqmeçideki etnoqrafik muzeye aldılar ve arada xüsusi stendde numayış etdirdiler. Ancaq otuzuncu seneleri Sovet ukümetinin represiya ve sonralar

– Газета «Ветан хадими» («Слуга Отечества»), 1906 г., 01/05, №1;

– Гаспринский И. Енъи газета//Терджиман. – 1906., 05/05, №47;

– Копия письма дочери А. Медиева Лейли Медиевой;

– Копия письма внука А. Медиева С. А. Медиева;

– Идрис Асанин «Халкъына садыкъ эрбап», газета «Къырым», 12.12.1998 г.;

– Шамиль Алядин «Бизим ифтихарымыз», «Ер делиджилер», Ташкент, 1991 г.;

– А. Медиев «Крымские письма», Симферополь, 2005 г.;

– Копия решения Белогорского городского совета АР Крым от 27 сентября 2000 г. «О проведении юбилейных мероприятий, посвященных 120-летию со дня рождения А. Медиева»».

Сокъакъларнынъ адына кельгенде де, хатыра тахтасында да, оладжакъ абидесинде де – къарасувбазарлы буюк инсанымызнынъ адыны догъру язмасына эпимиз менфаатдармыз. Юкъарыда анъылгъан весикъалардан энъ эмиетлилерини олгъаны киби кетирмеге ляйыкъ коремиз.

Азербайджаннынъ Гянджа шеэринде яшагъан А. Медиевнинъ къызы Лейля аптенинъ (Алланынъ рахметинде булунсын) ве онынъ огълу – былтыр Къарасувбазарны зиярет эткен 81 яшлы Сервер агъанынъ мектюплери бу сырадандыр. Лейля аптенинъ мектюби бойле башлана (имлясына азербайджан тилининъ тесири, эбет, корюне):

«Урьметли дженап Э. Ильясов!

Сизин мектюбинизи алдым. Сагъ олунуз. Меним бабам Абдурешидин хатиресини эбедилешдирмек саесинде гёрдугиниз ишлере ве ёлладыгъыныз муасир «Ветан хадими» газетинин биринджи сайына горе озь адымдан ве аилемин адындан дерен миннетдарлыгъы ве тешеккурумузу бильдиририм».

2020 сенеси 7-сентябрьде электрон пошта вастасынен исе бойле къыскъа мектюпни алдыкъ:

«Селям алейкум, Эскендер.

На вопрос о том, как подписать памятник моему деду, Медиеву Абдурешид Меди огълу, я считаю подписать так, как моя мать, Медиева Лейла, т. е. дочь Медиева А. М., называла его: «Медиев Абдурешид Меди огълу».

С уважением Сервер Асанов».

1906 сенеси 5-нджи майыста чыкъкъан «Терджиман» бойле хаберни бастыра:

«Енъи газета. Къарасувда неширине мунтазыр булундыгъымыз «Ветан хадими» рафигъымызын биринджи нусхасы майыс башында чыкъып идаремизе кельди. Тебрик идиюрыз! «Хадим» къадымлы ве девамлы олсун! Меслеги гузель, лисаны ачыкъ тюркчедир. (…)

Бу дефа Къырымда дахи рафикъ мухтереме наиль олдыкъ. Худа джумлемизе селяметлик версин. Енъи газетанынъ мудири муаллим Абдульрешид-эфенди Мехдиевдир, нашири Сеид-Ахмед Челеби ве шерикасы». (Исмаил Асан-огълу Керим. Гаспринскийнинъ «джанлы» тарихы». Акъмесджит. 1999. 146 с.).

Хуляса: бир сыра джиддий менбалар, оларнынъ арасында биринджи невбетте дикъкъаткъа алынаджакълары косьтере ки, мешур семетдешимизнинъ шахсий исми къыскъартылгъан («Решид») дегиль де, толусынен, яни «Абдурешид», деп язмалы.

Талят ИЛЬЯСОВ,
Эскендер ИЛЬЯСОВ.

2020: миллий тарих саифелери олмакъ ичюн намзет вакъиалар

Къарар деньиштирильмеди

Amnesty International халкъара укъукъкъорчалайыджы тешкиляты «Хизб ут-Тахрир иши» (Русиеде ясакъ олунгъан тешкилят) боюнджа якъалангъан Ялтадан алты ватандашымызны азат этмек ве оларгъа нисбетен къабул этильген къарарларны лягъу этмек талабыны сеслендирди. Тешкилят, къабаатлав тарафы мабюслернинъ къабаатыны керекли дереджеде такъдим этмегенини бильдирди.

25-июньде Власиха шеэрининъ арбий апелляция махкемеси ялталы ватандашларымызгъа нисбетен къарарны деньиштирмеди.

Махкеменинъ къарарынен М. Алиевге 19, И. Бекировгъа – 18 йыл, Э.-У. Кукугъа – 12 йыл, В. Сирукъкъа – 12 йыл, А. Джеппаровгъа – 7 йыл, Р. Алимовгъа – 8 йыл берильди.

«Вандализм», деп сайылмады

29-июньде Кемерово сакини – къадын Сакъ шеэрине киреджекте ёлда тикленген миллий тамгъа иле хатыра ташы устюндеки айны (полумесяц) урып аттырмагъа тырышты. Къадын озь машинасы устюне минип, айны бир къач кере чёкючнен урды. Чёкюч сынгъан сонъ, о башкъа чёкючни къолуна алды. Джинаетчи хачнен «икона»ны къолунда тутып, халкъымызны ве Ислям динини акъаретледи.

Якъын тургъан тюкян ве къавеханелернинъ хадимлери адисени корип, къадынны токътатмагъа тырыштылар. Къадын къачаджакъ олды, амма машинасы кочьмеди.

Джинаетчини якъаладылар, онъа нисбетен «мелкое хулиганство» мадде боюнджа иш ачылды, он куньге мемурий якъаланув тайинленди.

Меракълысы шунда ки, джинаетчининъ арекетлери «вандализм», деп танылмады. Чюнки хатыра ташы абиделер джедвелине кирсетильмеген, эмиш. Иште, абидени медений мирас къорчалав реестр джедвелине кирсетмеге авале берильди.

Рей берюв такбих этильди

Аврупа Бирлиги Къырым ве Акъярны Русиеге къошулгъаныны танымамакънен берабер, 25 июньден 1-июльде Русие Анаясасына деньишмелер кирсетмек ичюн Къырымда рей берюв отькерильгенини такбих эте. Бу акъта беянат Украинадаки Аврупа Бирлигининъ темсильджиси тарафындан Аврупа бирлигине кирген мемлекетлернинъ разылыгъынен ашкяр олунды. Аврупа Бирлиги Украина топрагъынынъ бутюнлигине къолтуткъаны къайд этильди.

Тинтюевлер: себеби анълатылмай

7-июльде, танъда еди семетдешимизнинъ эвлеринде тинтюевлер отькерильди. Тинтюевлер Къурман районынынъ Буюк-Онлар (Октябрьское) къасабасында – Эмиль Зиядинов, Акъмесджит районы Курцы къасабасында – Исмет Ибрагимов, Багъчасарай районы: Железнодорожное коюнде – Алим Суфьянов, Сюрташ (Белокаменка) коюнде – Сейран Хайретдинов, Севастьяновка коюнде – Александр Сизиков, Акъмесджит районы Богъурча (Каменка) къасабасында – Вадим Бектемиров ве Алуштада – Дилявер Меметовнынъ эвлеринде юзь берди. Д. Меметов эвинде ёкъ эди. Тинтюевлер себеплери анълатылмады, изаат берильмеди. Нетиджеде, А. Сизиков якъаланды.

А. Сизиков – сакъат, 2009 сенесинден берли корьмей. Бунъа бакъмадан, «Топчикой» дин джемиетининъ реиси Э. Смаиловгъа къолтутып, эки кере наразылыкъ акциягъа чыкъты.

Э. Смаилов «Хизб ут-Тахрир иши» (Русиеде ясакъ олунгъан тешкилят) боюнджа багъчасарайлы бир группа ватандашларымызнен якъаланды. А. Сизиков пикетлерге чыкъып, бу адам онъа ярдым этекенини, онынъ васийи олгъаныны бильдирген эди. А. Сизиковны апиханеге омюр аркъадашынен берабер алып кеттилер, чюнки кёр адам ярдымгъа мухтадж. Абулкъатны тинтюв олгъан эвге йибермедилер.

Бу тинтюевлерден сонъ Украина Четэль ишлери везирлиги кескин наразылыкъны бильдирген беянатны ашкяр этти. АХИТтеки (ОБСЕ) АКъШнынъ миссиясы бу меселе боюнджа раатсызланув бильдирди.

Наразылыкъ бильдирильди

«Хизб ут-Тахрир иши» (Русиеде ясакъ олунгъан тешкилят) боюнджа якъалангъан ватандашларнынъ экинджи багъчасарай группасы Ростов на-Дону шеэри дженюбий арбий махкемесининъ топлашувында 7-июльде Къырымда олып кечкен кутьлевий тинтюевлернен багълы наразылыкъ акцияны отькердилер.

Олар «Бизим халкъымыз террорист дегиль», «Къабаатлав ялан конвейерини токътатынъыз» ве дигер язувларны къолларында туттылар.

Эрвин – 35 яшында

17-июльде Бутюндюнья къырымтатар конгресси иджра комитетининъ азасы Эрвин Ибраимов 35 яшыны толдурды. 2016 сенеси, 24-майыста оны Багъчасарайда озь эви янында хырсызладылар. Джемаатчылар Къырымда гъайып олгъан адамларнынъ якъынларына къолтутып, 46-нджы акция черчивесинде видеомураджаатны азырладылар.

Къырымны титреткен дешетли вакъиа

24-июльде Акъмесджит дживарындаки Васиет къасабасында Азатлыкъ сокъагъында озь эви янында ойнагъан учь яшындаки Муса Сулейманов апансыздан джоюлды. Баланы махсус идарелер, бутюн Къырымдан топлангъан джемаат къыдырды. Мусанынъ джеседи 26-июль сабасына эви янында олгъан чиркеф чукъурында (сливная яма), оны темизлегенде тапылды.

27-июльде саба баланынъ джеседи экспертизадан сонъ эвге кетирильди. Ведалашувда къарарнен беш бинъ инсан иштирак этти.

Дженазе мерасими видеогъа язылып, интернеттеки ичтимаий сайфелерде джанлы эфирде косьтерильди. Видео косьтерильген вакъытында чокътан-чокъ изаатлар ве фикирлер язылды, Мусачыкънынъ къорантасына, якъынларына баш сагълыгъы тиледилер.

Эляк олгъан Муса Сулейманов, «Хизб ут-Тахрир» (Русиеде ясакъ этильген тешкилят) иши боюнджа кечкен сене кутьлевий тинтювлер вакътында якъалангъан ве ал-азырда апиханеде булунгъан Руслан Сулеймановнынъ огълудыр.

Макъсат – музей ачмакъ

27-июльде Судакъ шеэр махкемеси «техникий себеплери» боюнджа джемаатчы Ильвер Аметовгъа аит топлашувны башкъа куньге бельгиледи. Малюм олгъаны киби, ватандашымызны «атеш ачкъан силяны къанунсыз сатын алмакъ, сатмакъ, сакълап тутмакъ» маддеси боюнджа къабаатлайлар. Онынъ абулкъаты А. Ростовцев иш эсассыз, деп сая. О, иште косьтерильген силя И. Аметовнынъки дегиль, деп айтты.

АХИТ(ОБСЕ)теки АКъШнынъ миссиясы И. Аметов устюндеки махкеме ишини незарет этип тургъаныны беян этти. Джемаатчыгъа 150 бинъ рублелик джореме тайинленди ве тинтюв вакътында музейинде эски силя мусадере этильди. Иште, бундан сонъ джемаатчыгъа къаршы джинаий иш ачылып, девам этмекте.

Муддет созулды

Къырым Юкъары махкемеси къапалы режимде «Хизб ут-Тахрир» (Русиеде ясакъ этильген тешкилят) иши боюнджа якъалангъанларнынъ (акъмесджитлилернинъ экинджи группасы) апис муддетини девам этти.

9-июньде отькерильген махкемеде докъуз якъалангъан ватандашымыз: Яшар Муединов, Сервет Газиев, Джемиль Гафаров, Осман Арифмеметов, Руслан Сулейманов, Шабан Умеров, Рустем Сейтхалилов, Владлен Абдулкъадыров ве Раим Айвазов ичюн апис муддети 15-сентябрьгедже девам этильген эди. 10-июньде бу джедвельге даа беш адам: Меджит Абдурахманов, Тофик Абдулгазиев, Билял Адилов, Энвер Аметов ве Ремзи Бекировны къоштылар.

Юкъарыда анъылгъанлар 2019 сенеси 27-мартта Къырымда отькерильген он йыл ичинде энъ кутьлевий тинтюевлерден сонъ якъаландылар.

Еди адамгъа 110 йыл апис муддети

16-сентябрьде Ростов-на-Дону шеэриндеки дженюбий арбий махкеме «Хизб ут-Тахрир иши» (Русиеде ясакъ этильген тешкилят) боюнджа якъалангъан экинджи багъчасарай группасына кирген ватандашларгъа нисбетен къарар чыкъарды. Еди адамгъа, умумен, 110 йыл апис муддети бельгиленди.

Марлен Асановны 19 йылгъа (къатты режимли колония), Мемет Беляловны – 18, Тимур Ибрагимовны – 17, Сейран Салиевни – 16, Сервер Мустафаевни – 14 йылгъа, Сервер Зекирьяевни – 13, Эдем Смаиловны – 13 йылгъа махкюм эттилер. Бу группада булунгъан Энрес Аметовны къабаатлы танымайып, махкеме залындан азат эттилер.

Украинанынъ Четэль ишлери везирлиги ватандашларымызгъа нисбетен чыкъарылгъан махкеме къарарына къаршы кескин наразылыкъ бильдирди.

Малюм ки, 2017 сенеси октябрь айында алты Багъчасарай сакини – Тимур Ибрагимов, Марлен Асанов, Мемет Белялов, Сейран Салиев, Сервер Зекирьяев, Энрес Аметовны якъалап, Русиеде ясакъ этильген «Хизб ут-Тахрир» тешкилятынынъ фаалиетинде иштирак эткенлеринде къабаатладылар.

2018 сенеси 21-майыста «Къырым гонъюльдешлиги»нинъ координаторы Сервер Мустафаев ве Багъчасарай районы Топчикойнинъ (Долинное) сакини Эдем Смаилов якъаландылар. Оларгъа къаршы къабаатлавлар юкъарыда анъылгъан ишке къошулды.

«Мемориал» русие укъукъкъорчалайыджы меркези мезкюр иш боюнджа якъалангъанларны сиясий мабюслер, деп таныды.

Аврупа Бирлиги (АБ-ЕС) Къырымда ве Акъярда Русие къанунджылыгъынынъ ишлетильмесини эм де украин гражданларынынъ Къырымдан Русие махкемелерине алып барылгъаныны къабул этмей, чюнки булар халкъара укъукъкъа бинаен къанунсыз сайыла.

АБ Русиени, махкеме къарарыны лягъу этип, украин гражданларыны азат этмекни чагъырды.

Н. Мемедеминов – азатлыкъта

Блогер, граждан журналисти Нариман Мемедеминов Ростов вилаети Садковский къасабасында ерлешкен колониядан азат этильди. 2019 сенеси октябрьде махкеме къарарынен оны террорист фаалиетине ашкяр чагъырувларда къабаатлап, эки бучукъ йыл муддетинен «колония-поселение»де апис муддети бельгиленди.

Абулкъат Эдем Семедляев бильдиргенине коре, русие махкемесининъ къарарына бинаен, азатлыкъта Н. Мемедеминовгъа джемаат фаалиетинен огърашмагъа ясакъ дегиль. Амма, адлиеджилер группасы меселенинъ огюни алып, Инсан акълары боюнджа Аврупа махкемесине шикяет аризасыны азырламакъта.

Копюр ичюн санкциялар

АБ (Аврупа Бирлиги) 2018 сенеси июльде Керич копюрининъ къуруджылыгъында иштирак эткен ширкетлерге къаршы санкциялар кирсетти. 1-октябрьде айны санкциялар чыкъараджакълары акъкъында АБ (ЕС), сонъра Ингильтере де беян эттилер. Йыл сонъунда Исвечре (Швейцария) копюр къуруджылыгъында иштирак эткен ширкет ве шахысларгъа къаршы санкцияларны чыкъарды.

50-нджи къолтутув акциясы

Киевде Русие эльчиханеси янында Къырымда зорбалыкънен (насильственно) гъайып олгъан адамларнынъ догъмушларына къолтутмакъ эм де адалетни тиклемек макъсадынен 50-нджи акция отькерильди. Тешкилятчылар тахкъикъат семерели чалышмагъаныны къайд этип, Къырымда 2014 сенесинден берли бу куньге къадар къыркъ дёрт инсан зорбалыкъ иле гъайып олгъаныны бильдирдилер. Олардан алтысынынъ джеседи джебри-джефа излери иле тапылды. Дигерлери акъкъында мусбет хабер але даа ёкъ.

Он беш адам боюнджа семерели тахкъикъат алып барылмады, бир кимсе месулиетке чекильмеди, деп бильдире укъукъкъорчалайыджылар.

БМ: Къырым резолюциясы

БМ (ООН) Баш Ассамблеясы 75-нджи сессиясынынъ учюнджи комитети Къырым ве Акъяр боюнджа инсан акълары вазиетине багъышлангъан бешинджи резолюция лейихасына къолтутты. О, 27 девлет адындан, муэллифдешлерден чыкъмакъта. Лейиха, Къырымда къаба шекильде инсан акълары бозулгъаны, халкъымызнынъ векиллерине нисбетен сиясий такъиплер ер алгъаны, сиясий мабюслерге эсассыз къарарлар чыкъарылгъаны ве дигер акъсызлыкълар акъкъында бильдире.

«Адалет укюмсюрер»

Русие Тахкъикъат комитети белли миллий арекет ветераны Веджие Кашканынъ эляк олувынен багълы джинаий ишни ачмагъа ред этекени мунасебетинен Инсан акълары боюнджа Аврупа махкемесине шикяет аризасы ёлланылды.

Январьнынъ сонъунда абулкъат Н. Полозовнынъ бу меселе боюнджа джинаий иш ачмакъ мураджаатгы ред этильди.

Джедвельге девлетлер къошулды

Русие Украина топракъ бутюнлигини бозгъаны ичюн Аврупа Бирлигининъ (АБ) санкцияларына даа дёрт девлет – Черногория, Албания, Норвегия ве Лихтенштейн къошулды.

Русие президенти Украина эм де гъарбий мемлекетлер тарафындаки санкцияларына къаршы икътисадий санкцияларны кирсетти. Весикъада 2021 сенеси 1-январьдан 31-декабрьгедже айры икътисадий чарелер девам этиледжеги анълатыла. Оларгъа бинаен, девлетке Украина, АКъШ, АБ мемлекетлеринден, Канада, Австралиядан ве даа бир сыра девлетлерден базы кой ходжалыкъ, ашайт (продовольствие) ве хаммал (сырьё) малларыны кирсетмек ясакъ.

«Иджадымда миллий чизгилерни къулланам»

Низе Эмиршах дюньягъа къырым халкъынынъ озьгюнлигини косьтере

Беш йыл эвель февраль айында Миллий медений ве тарихий асабалыкъ музейимизде яш модельер Низе Эмиршаеванынъ «Метаморфозы» адлы сергиге давет этильген эдим. Мында «Безмолвие Крыма» адлы авангард мода топламы такъдим этильди. Мен буюк меракънен бу сергиге барып, пек тесирленип ве авесленип, озь тээссуратларымны, эльбетте, макъаледе ифаде эттим.

Бу яш, гузель, айдын козьлери парылдагъан, фааль ве кулерюзьлю къыз къадынлар ичюн озь авангард мода топламынен сергининъ мусафирлерини лякъайд къалдырмады. Бу моткъа янъы бакъыш эди. Низеге бакъып, о дюньяны чевирмеге азыр, деп тюшюнесинъ. Эбет, сонъки отуз йыл девамында халкъымыз ана топрагъында ерлешерек, башкъа меселелернен огърашты, модагъа исе не вакъты не кучю къалды. Бунынъ ичюн арамызда бойле адамларнынъ пейда олувы, эльбетте, халкъымызнынъ инкишафыны косьтере.

Сергиде Низе ханымнынъ козьлерине бакъып, онынъ иджадынынъ келеджеги парлакъ, деп озюме къайд эттим ве янълышмадым. Бу беш йыл девамында Низе ханым дизайнер, модельер киби озюни косьтерип, чешит халкъара ярышларда иштирак этти. Озь фаалиетине миллий ёнелишни къошып, бизим миллий озьгюнлигимизни бутюн дюньягъа такъдим этти. Ве, эльбетте, миллий инкишафымызгъа озь иссесини къошты. Низе ханымнен шахсен таныш олып, онъа бир къач суаль бердим ве сизнен, урьметли окъуйыджыларымыз, болюшмеге истейим.

– Сизни ильк корьгенде, сиз даима яхшы кейфтесиз, деген тээссурат пейда ола. Айлаз (озорная) тебессюм, терен бакъыш… Эм де бир кере корьсенъ, бир даа унутмайсынъ. Парлакъ сыфатынъыз, козьлеринъиз сиз тек огге арекет этмек истегенинъизни косьтерелер. Сизде табиаттан берильген кучь, гъайрет, яшайышкъа ве адамларгъа севги дуюла. Макъсат къоймакъ ве эминликнен нетиджеге иришмек – бу сиз акъкъынъыздамы?

– Бойле сёзлер ичюн чокъ сагъ олунъыз. Умют этем ки, манъа къыймет кескенлеринден чокъ фаркълы дегилим. Эбет, мен инсаным, чешит олам, лякин сыкъча мусбет ёнелишке ве фааль яшайышкъа иришем, эм де огге инкишаф этмеге тырышам.

Тебессюм астында не сакълайым? Адам яшагъан сайын омюр теджрибеси арта ве онъа базыда ойле бир къорчалайыджы къап, яни, юзюнде силинмез бир тебессюм киймеге керек ола. Бу сен энди омюр тарзыны къарарлаштыргъанда ола. Бахт сен ичюн фырсат дегиль, сечимдир. Эгер сен бахтлы олмакъ керeклиги акъкъында къарарны къабул этсенъ, яшайышнынъ къыйынлыкъларына бакъмадан, оны бегенесинъ, мемнюнсинъ. Бу къыйынлыкълар сени денъиштирмейлер, чюнки сен ким олгъанынъны анълайсынъ ве макъсатларынъны билесинъ, агъырлыкъларгъа къаршы турып оласынъ. Рухий тарафтан зайыф олмамакъ ичюн стресске къаршы къабилиетлерни инкишаф этмек, озь устюнъден чалышмакъ керек.

– Къырым халкъы ичюн къоранта бу азиз бир шейдир. Озь къорантанъыз акъкъында айтынъыз? Къоранта яратмакъ ичюн келишкен чагъ насыл? Къырым къызлары йигитлерге нисбетен пек талапкярлар, деп айталар. Сиз бу акъта не тюшюнесиз? Озь оладжакъ омюр аркъадашынъызны насыл тасавур этесиз?

– Къоранта мен ичюн бу таянч, негиз. Къорантам ярдымынен мен мувафакъиетлерни, гъалебелерни къазандым. Эбет, къорантамнынъ азалары эписи иджадий адамлар ве оларнынъ яшайыш назары мундериджели, сербест ве озьгюн. Олар меним фикирдешлерим, достларым, ве, умумен, меракълы адамлар. Айны къоранта манъа шахсиет олмакъ, башкъаларнынъ фикирлерине бакъмайып, къарарны озюме къабул этмек имкяныны яратты. Аилем манъа балалыкътан догъру къыйметлерни ашлады. Бу къыйметликлер мувафакъиетнинъ (успех) ве мувафакъиетли шахснынъ эсасыдыр. Догъмуш аилемде корьгенимни, ишанам, яраткъан аилемде де корерим.

Эрте никяхларгъа къаршым. Мен беллесем, эрте акъайгъа чыкъкъан я да эвленген адамлар чокъ хаталар япалар, чюнки пек яш олгъанда адамлар сыкъча буны анъламайып япалар. Энъ келишкен чагъ, менимдже, 25-30 яш. Эбет, чокъ шей адамгъа ве шараитлерге багълы. Эльбетте, акъайым озь миллетимден олгъаныны истейим. Бу алда балаларны миллий рухта тербиелемеге чареси оладжакъ.

Башкъаларны тенкъит этмейим, чюнки яшайышта чешит аллар ола. Къырым къызлары пек талапкяр (требовательные) дегиль, лякин ана-бабалар къырым къызларыны тербиелегенде, озьлери анълагъаны киби, маддий къыйметликлерни ашлайлар. Лякин бу да талаплар дегиль, афзаллар (предпочтения) ве истеклер. Мен беллесем, омюр аркъадашларнынъ фикирлери, дюньябакъышлары уйгъун, олар агъа-къардаш киби якъын инсанлар. Мен сечкен адам инсаний къыйметликлери сагълам, прогрессив, яшайышны севген, фааль олмакъ керек.

– Ватанперверлик сиз ичюн бу недир? Ватанпервер олмакъ ана топрагъында яшамакъ шартмы я да чешит ерлерде яшап, ватангъа файда кетирмек мумкюн? Я да къырымлар ичюн ана топрагъында яшамакъ бу энди буюк ватанперверлик? Ярымадамызда озь истидатларыны ачмакъ шараитлери ве имкянлары ёкъ, деп айталар. Сиз иджадий инсансынъыз, дюньянынъ насыл еринде озь яшайышынъызны коресиз? Сиз озь мисалинъизде ватанперверлик не олгъаныны косьтердинъиз ве бутюн дюньягъа зенгин ве озьгюн къырым медениетининъ парчасы – озь иджадынъызны такъдим эттинъиз.

– Ватанпервер олмакъ бу ана топрагъыны ве ватандашларыны севмек ве, имкянларынъ ве къабилиетлеринъе коре, оларгъа файда кетирмектир. Эгер эр бир инсан озь ишини кейфиетли япса, бу, эбет, эм ватанперверлик, эм буюк файда. Бу алда биз абадан (процветать) миллет оладжакъмыз.

Энъ яхшысы – ана топрагъынъда яшамакъ, лякин аллар чешит ола. Адамларда чешит шараитлер, себеплер бар, меселя, карьера. Кимдир Къырымдан узакъ яшай, лякин онынъ файдасы буюктир. Бу инсан да ватанпервер. Бир макъсаткъа чешит ёлларнен иришмек ве озь халкъынъа садыкълыгъынъны исбатламакъ мумкюн.

Озь яшайышымны конкрет шеэр, мемлекетнен багъламайм. Ишим, бизнесим онлайн олмасыны истейим ве дюньянынъ чешит ерлеринде огъраша биледжегимни арзу этем. Аилем де мен киби мобиль олса, яхшы олур эди. Къырымдан тыш яшап оламайым, чюнки Къырым, эвим, табиат – денъиз, дагълар бу кучюм, гъайретимнинъ менбасы. Лякин буюк шеэрлерде башкъа, кениш имкянлар ве меракълы адамлар бар. Бунынъ ичюн бир къач ерде бир къач эвим олгъаныны истер эдим. Бу алда озюмни сербест дуя билерим.

Къырымда яшап, озь истидатынъны ачмакъ къыйын, лякин, меселя, интернет ярдымынен чокъ шей япмакъ мумкюн. Мен балалыкътан иджатнен огърашам. Муэндислик ве педагогика университетте окъугъанымда шуны анъладым ки, иджадий ишлериме миллий элементлерни кирсетмек керек. Нетиджеде, озюмни халкъымызнынъ парчасы оларакъ дуям ве халкъара мейданларда чыкъышта булунгъанда, къырым халкъынынъ адындан озь иджадымны косьтерем. Эбет, меним мот топламларым земаневий, лякин оларда миллий медениетимизнинъ аэнки, чизгилери мевджут. Олар бу топламларны яраштыралар. Башкъа мемлекетлер сакинлерине медениетимиз, тарихымыз, урбамыз пек меракълы. Биз башкъаларгъа ошамаймыз ве бу фаркълылыкъ ярдымынен четэльде бойле мот топламлар адамларнынъ акъылында къала.

Озь ишимизни юректен, кейфиетли япмакъ, миллий инкишафкъа, азачыкъ олса да, иссемизни къошмакъ, бу ватанперверлик, боюн борджумыз. Нетиджени корьгенде къуванам, гъурурланам.

– 2020 сенеси сиз ичюн насыл эди? Чокъ адамлар онынъ биткенини бекледилер. Лякин сиз йыл башында озь янъы мот топламынъызны Авропада такъдим эттинъиз. Бир къач сёз бу лейиха акъкъында айтынъыз.

– 2020 сенеси мен ичюн адден тыш (невероятный) йыл олды. Бу йыл биз команданен

янъы мот топламыны яраттыкъ ве оны Милан, Парижде, Фэйшн каналында мот афтасында косьтердик. Янъы мот топламны дёрт ай яптыкъ, лякин бу айларны йылгъа нисбетлемек мумкюн. Чюнки тек модделлерни сызмакъ, тикмек дегиль де, келишкен басманы тапмакъ, лейиханы мейдангъа кетирмек ичюн пара къыдырмакъ керек эди. Бу лейиха, эльбетте, буюк теджрибе. оны омюрге кечирген сонъ чокъ теклифлер олды. Языкъ, коронавирус пандемиясы башланды.

Къырымгъа къайттым, мында чокъ меракълы сымарышлар пейда олды, муштерилерге шахсий сымарышларны тиктик. Язда Халкъара виртуаль мот афтасында ресмий векиль оларакъ чалыштым. Мында бутюн дюньядан чешит мутехассыслар, фабрикалар, истисал компаниялары, дизайнерлернен къонуштыкъ, озь фикирлеримизнен болюштик. Бизде, Акъмесджит учакъ лиманында виртуаль мот афтасы ичюн видеолейиханы – мот топламыны чыкъардыкъ. Оны Халкъара мот афтасында такъдим эттим. Онда белли дизайнерлер, брендлер, меселя Макс Мара, Юдашкин ве бутюн дюньядан топламлар озь ишлерини нумайыш этти. Юксек севиели онлайн тедбирлер бу озь лейихаларынъны мейдангъа чыкъармакъ ичюн имкяны ве буюк теджрибе.

Шимди IDFW мот афтасына мот топламыны яратам. Онлайн лейихаларны мейдангъа кетирмеге тырышам. Командам чешит зенаат саиплерини козьде тута. Эбет, эр шейни озюм япып олмайым. Бу урбаны тикмеге ярдым эткен адамлар, фабрикалар ве отельелер, фото ве видео чыкъаргъан мутехассыслар, ве атта оджаларым, къорантам. Оларнынъ базылары бедава ярдым этелер. Эр кеске джангонъюльден миннетдарлыкъ бильдирем.

– Адет узьре, къартлар яшларны сыкъсыкъ тенкъит этелер. Сиз озь мисалинъизде исбат эттинъиз: яшлар джемиетимизнинъ энъ илери, фааль къысмыдыр. Сиз денъишювлер девринде оськен «миллениаллар» несилининъ векилисиз. Мутехассыслар бу несильни даа «ичтимаий агъларында вакъыт кечирген, амельджи ве не истегени бильген несиль, индивидуалистлер», деп адландыралар. Я сиз озь несилинъиз акъкъында не айта билесиз?

– Башкъа несильни тенкъит этмек бу файдасыз иш. Чюнки несиллер арасында дава даима олды. Бу догъру ве нормаль бир ал, сагълам тенденция. Балаларнынъ фикирлери даима ана-бабаларнынъ фикирлерине уймай. Несилим «индивидуалистлер» олгъаны бутюн дюньядаки тенденция. Мен ве достларым чокъ окъугъан, инкишаф эткен, чалышкъан ве макъсатларына иришкен, озь нокътаи назары, позициясы олгъан адамлар.

Биз муреккеп вакъытта яшаймыз. Меселя, йыл башында халкъара севиеде мода нумайышында иштирак эттик, меракълы теклифлер алдыкъ. Лякин пандемия башланды ве башкъа шараитлерге алышмакъ керек олды.

Эвельде де тез денъишмек – сагъ къалмакъ ичюн энъ муим шарт эди. Шимди исе вакъыт тезлеше, оны дуймакъ ве янъы къаиделерге уйып, яшамакъ керек. Ичтимаий агълар яшайышымызнынъ айырылмаз къысмы олды. Яшайыш тарзы денъишти, тюневинки гъалебелер ёкъ олды. Яшайыш виртуаль севиеге кече. Бунынъ ичюн янъы макъсатлар ве янъы гъалебелер керек олды. Мен озюмни даима месафе башында – стартта дуям, яшайыш бу меракълы бир маджера (приключение) ве ондан мемнюн олмагъа огренмек керек.

– Сиз ичюн мот олмакъ бу недир? Менимдже, бу озьгюн, уникаль олмакътыр. Зенгин тарихы, медениети олгъан халкъымыз озьгюнлигининъ къыймети буюк. Сиз бу акъта не тюшюнесиз?

– Эбет, озьгюн олмакъ пек муим шей. Къырымларнынъ озьгюнлиги меним ичимде де яшай. Бу дюньягъа меракълы ве мен бундан файдаланам. Земаневий олмакъ, эбет, дюнья тенденцияларыны козьде тутмакъ ве услюбинъе этник элементлерни къошмакъ, деп тюшюнем.

Эки-учь ренк ве эки услюпни, меселя, casual – эр куньлюк услюп ве этник элементлерни ишлетинъиз. Бу алда сиз мот оладжакъсыз ве миллетке менсюплигинъизни косьтереджексиз.

Мен балалыкътан башкъалардан фаркълы олмагъа истедим. Тюкянларда теклиф этильген моделлер манъа меракълы дегиль эди. Башымда пейда олгъан образларны омюрге кечирмеге истедим. Битамнынъ сандыгъындан шейлерни алып, озюме уйдурмагъа тырыштым. Бундан сонъ окъув юртларда зенаат алмакъны девам эттим. Мот къырым къадыны бу конкрет образ дегиль. Бу, эбет, бизим тарихымызнен багълы. Базы къадынлар Асиядаки яшайышында корьген мот тенденцияларны сакъладылар, башкъалары мында славян муитинде озю ичюн базы шейлерни алдылар. Лякин бизим озьгюнлигимиз – бу Авропа ве Асия сынъырында тургъан медениет эсасында ятатылгъан микс – къарышма. Биз зенгин халкъмыз ве тарихымыз девамында чешит медениетлерни ичимизге синъдирдик, топладыкъ, ишлеттик ве янъы бир медениет яраттыкъ.

Шимди тек урба услюбине дегиль де, яшайыш тарзына дикъкъат айырмакъ вакъыт пейда олды. Бу догъру, дюньянынъ теджрибесине эсасланмакъ да нормаль ве файдалыдыр. Дюньядан энъ яхшы, энъ илери шейлерни, фикирлерни алмакъ керек. Мен халкъара мот мейданчыкъларда ярымадамыздан биринджи дизайнерим ве, эльбетте, бутюн дюньягъа озьгюн, уникаль къырым медениетини такъдим этем. Оларгъа урбамызнынъ нагъышлары, башкъа элементлери акъкъында тариф эткенде, эбет, озюмни тек иджадий инсан дегиль де, къырым къызы олгъанымны ис этем ве гъурурланам.

– Бизге, миллий газет журналистлерине халкъымызнынъ къолтутувы пек муим. Сиз халкънен алякъаны дуясызмы, о насыл косьтериле? Гъалиба, сизге ичтимаий агъларда чокъ язалар? Семетдешлермизге насыл тилеклер бар?

– Эбет, халкъымызнынъ къолтутувыны дуям. Меселя, Авропагъа мот топламыны азырлагъанда чешит адамлар чокъ проблемлерни чезмеге ярдым эттилер. Интернетте меселени яздым ве бирден ярдымгъа азыр олгъан адамлар пейда олды. Терджиме этмек, фото я да видео япмакъ ве, ниает, пара керек олгъанда тек Къырымдан дегиль де, чешит мемлекетлерден: Украина, Тюркие, АКъШтан белли олмагъан адамлар къолтуттылар ве атта Авропагъа бу тедбирге кельдилер. Эбет, ичтимаий агъларда манъа чокъ язалар. Кимдир меним иджадымны бегене, кимдир бегенмей ве озь фикирини ачыкъ айта. Бу санатта нормаль бир ал. Энъ эсасы адамлар лякъайд дегиллер. Ватандашларыма, эльбетте, бахтлы олмакъ ве даима огге ынтылмакъны тилейим. Яшайышта тек мусбет шейлерни къалдырынъыз, менфий тарафларны быракъынъыз. Тек аиле ве бутюн халкъымызнынъ яшайыш кейфиетини пекиткен шейлерни инкишаф эттиринъиз. Бири-биринъизни анъламагъа тырышынъыз, чюнки тек бирликте мусбет нетиджени къазанмакъ мумкюн. Насипсизликлерге кедерленменъиз, гъалебелерге къуванынъыз. Къыйынлыкълар бизни кучьлю, акъыллы япалар, чюнки бундан сонъ биз келеджекте ярдым эткен хулясаларны чыкъарамыз. Эр кеске буюк селямлар, интервью ичюн сагъ олунъыз!

Гульнара АБИЕВА субетлешти.

ЧОКЪРАКЪ

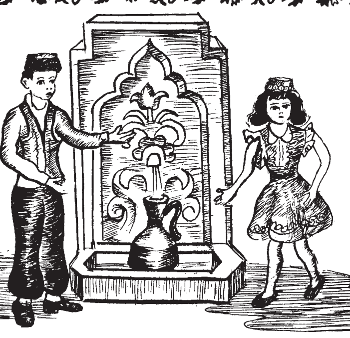

БАЛАЛАР ВЕ ОСЬМЮРЛЕР САИФЕСИ №1 (165)

Къарадам

Мен пенджереден азбаргъа бакъам. Къардашларым эв ортасында килим устюнде отурып, оюнджакъларнен ойнайлар. Тышарыда къар ягъа. Пенджере къаршысында отура-отура бездим. Сыджакъ урбаларымны кийип башладым. Буны корьген ортанджы къардашым да курткасыны кийди. Биз анамдан сорап, азбаргъа чыкътыкъ. Къарадам ясамагъа башладыкъ. Кичкене къардашым эвде къалды, о сувукъланъан эди. Анам оны азбаргъа йибермеди. О, бизге пенджереден бакъып отурды. Къарадамнынъ козлерини къара садефтен (пуговица), бурнуны къартоптан ясадыкъ. Башына энди баягъы эскирген къаракуль къалпагъыны кийдирдик. Эллерини белине тиредик. Хавучны кесип дудакъларыны ясадыкъ. О, кулимсиреп тура эди. Бойле аджайип бир къарадам олды. Къардашым бизге пенджереден элини саллады, демек, бизим озьгюн къарадамымызны бегенди.

Эртеси куню кичик къардашым да бизнен азбаргъа чыкъты. Къарадам этрафында чокъ ойнады. Биз эр сефер азбаргъа чыкъып, авалар денъишкен вакъытта бир чети ириген я да ельден сынгъан олса, оларны гъайрыдан ясап турдыкъ. Нетиджеде бу къарадам куньлер къызып, къарлар ирип биткенге къадар турды. Бу эки-учь сене эвель олгъан эди. Биз бу йыл да ойле къарадам ясамагъа истеймиз. Анам: «Къыш къышлыгъыны япып, къар номай (чокъ) ягъса, ясарсыз», – дей. Биз номай къарны сабырсызлыкънен беклеймиз.

Айдер УМЕРОВ, Акъяр шеэри.

Селим ТЕМИРКАЕВ, 28 санлы мектепнинъ 2-«г» миллий сыныф талебеси. Акъмесджит шеэри.

Аяз Деде бахшыш кетирди.

Джеваире АЛЯДИНОВА, Сарабуз къасабасы.

Балалар айталар

Бабасы баланы багъчадан ала. Янакълары тырналгъаныны корип:

– Не олды? Янакъларынъ тырналгъан, – деп сорай.

– Бугунь бизде Йылбаш байрамы олды. Биз эпимиз эллеримизни тутып, нарат этрафында айланып, йырладыкъ, ойнадыкъ, балалар аз эди…

* * *

– Баба, тапынъыз, насыл трен (поезд) йылбашкъа кеч къаладжакъ?

– Я, насыл трен, огълум?

– Сиз манъа кечкен Йылбашта алып бермеге сёз берген трен.

* * *

31-нджи декабрь куню. Бала телефон эте:

– Алё, «тез ярдым». Тез келинъиз. Бизим бабамыз акъылдан азды. Устюне къырмызы тон, башына къалпакъ, аягъына потик кийди ве эр кеске: «Мен Аяз Дедем», – дей.

* * *

Баба ве кичкене къызчыкъ тюкянда нарат сайлайлар. Баба:

– Къызчыгъым, бельки кичкене нарат сатын алырмыз. Оны масанынъ ортасына къоярмыз! Эм дюльбер олур, эм де чокъ ер алмаз! – дей.

– Баба, сиз не айтасынъыз шу, – дей къызчыкъ. – Кичкене нарат тюбюне чокъ бахшыш сыгъмаз!

Янъы китаплар

Балалар дюньясы

Арды-сыра балалар ичюн, ренкли, кейфиетли кягъытта басылгъан, дюльбер китапчыкълар нешир этиле. Балалар ичюн тек бала шаирлери дегиль, буюклер ичюн эсерлер язгъан языджылар, авескяр шаирлер де къалем тебретип эсерлер язалар. Оларнынъ макъсады балаларгъа ана тилимизни ашламакъ, терендже огретмеге иссе къошмакътыр. Бойле китаплардан бири чокътанчокъ китапларнынъ муэллифи ве тертип этиджиси, белли языджы Аблязиз Велиевнинъ «Балалар дюньясы» адлы ширий китабыдыр. Бу китапкъа кирсетильген ширлер эки тильде – къырымтатар ве рус тиллеринде олып, рус тилине Ольга Голубева терджиме эткен.

Джыйынтыкъкъа «Кок къушагъы», «Чемберлер», «Кузь манзарасы», «Бизим багъчамыз», «Кобелек», «Шенъленелер балалар», «Бизлер ресим япамыз», «Бизим бала багъчамыз», «Ресимлерни боялав», «Билесинъизми?», «Балалар дюньясы»нда», «Зоренинъ къокълалары», «Машиналар дерьясы», «Футбол ойнаймыз», «Мен къуруджы оладжам», «Гемилер» ве иляхре ширлер кирсетильген.

Бу ширлер ана-Ватаны Къырымда осип келеяткъан балаларнынъ арзу-истеклери, бири-бирилерине олгъан мунасебетлери, бегенген оюнлары, ана-бабаларына эм де ана-бабаларнынъ балаларына олгъан севгилери, табиат манзарасы, ондаки денъишювлер ве буларгъа балаларнынъ мунасебетлери эм де достлукъ акъкъындадыр.

Ширлернинъ тили саде, анълайышлы ве олар енгиль окъулалар. Китапкъа кирсетильген ширлер мектепкедже чагъдаки, яни бала багъчасына баргъан балачыкълар эм де башлангъыч сыныф талебелери ичюндир. Эльбетте, балаларына ана тилимизни ашламагъа тырышкъан, гъурурлы ана-бабалар да балаларынен берабер бегенип окъурлар деген умюттемиз.

Наджие АМЕТОВА.

ТАПМАДЖАЛАР

Торун къартбабанен келе,
Бизге бахшышлар кетире.
(Къаркъыз, Аяз Деде)

Йылбашта онынъ устюнде
Йылтыравукъ ве чешит тюсте
Пек чокъ оюнджакълар ола.
Оларны корип, гонълюмиз тола.
(Нарат)

Нарат тюбюнде тура олар:
Ешиль, мавы къутучыкълар.
Къуванып оларны балалар,
Тез-тез барып алалар.
(Бахшыш)

Коктен эне олар къышта,
Иримейлер сувукъ тышта.
Эльге алсанъ, чевириле сувгъа,
Коралмайсынъ оларны бир даа.
(Къар данелери)

Эр йыл шу кунни къуванып биз
Ешиль наратнен къаршылаймыз.
(Йылбаш)

Бахшышны Аяз Деде
Не ичине толдурды?
Аркъасына юклеп гедже
Балаларгъа кетирди.
(Чувал)

Къышта ормандан эвге алына,
Устюне чокъ оюнджакъ такъыла.
(Нарат)

Сёз динълемеген балаларнынъ
Къулакъ, бурнун чимчилер.
Динълегенлерни Йылбашта
Бахшышларнен эркелер.
(Аяз Деде)

Кокте ярыкъ туташты,
Дерсинъ, чокъ чечек ачты.
(Фишенк, Фейерверк)

Аяз Деде о шейсиз,
Кетиралмаз бизге бахшыш.
(Чувал)

Коктен беяз чаршаф энди,
Тарланы къорчаламакъчюн.
Орьтю олып тёшельди,
Сувукътан сакъламакъчюн.
(Къар)

Къардан ясалгъан топкъа,
Кийдирдик биз бир къопкъа.
Къойдыкъ онъа бурун – хавуч,
Элине туттурдыкъ тырнавуч.
(Къарадам – Снеговик)

Къызчыкъ ве огъланчыкълар,
Оны Йылбашта беклейлер.
Чюнки йылда о бир кере,
Оюнджакълар кетире.
(Аяз Деде)

Пуф киби къар тёшельди,
Сокъакълар беяз олды.
Ель уфюре, боран увлай,
Сувукътан сувлар бузлай.
(Къыш)

Зеврие СЕИТХАЛИЛОВА.

Къыш зевкъы

Орманда бар бир эвчик,
Анда яшай тилькичик.
Къапуны кимдир къакъты,
Пенджереден мукъайт бакъты.

«Эр алда бугунь байрам, –
Тюшюнди киийк айван, –
Тильки бизни къаршылар,
Къурназлыгъыны ташлар».

Кирпи тура къапуда,
Къашкъырчыкъ эв артында.
Секирип кельди сансар,
Устю-башы олды къар.

Тавшанчыкъ да къошулды,
Тильки азбаргъа чыкъты.
Дост олып шенълендилер,
Берабер эглендилер:

Къартопачлар аттылар,
Чаналарда тайдылар,
Къаробагъа сюрюндилер,
Беяз къаргъа бурюндилер.

Н. УСЕИНОВА.

Эглендже

Ресимлер ерине керекли сёзлерни къойып, солдан сагъгъа окъунъыз.

Саифени Наджие АМЕТОВА азырлады.

Х а й ы р л а й м ы з !

Алушта районы Ускут коюнде дюньягъа кельген ве бугуньде догъмуш коюнде яшагъан, дюньяда энъ якъын, энъ азиз, энъ севгили инсанымыз **Мумине МУРТАЗА** 31-декабрьде 90 яшыны толдурды.

Биз, балалары, торунлары оны догъгъан кунюнен хайырлаймыз ве къавий сагъ-лыкъ, узун омюр, бахт-сеадет, хайырлы къысметлер тилеймиз. Эр ерде, эр иште Алла ярдымджы олсун. Балаларынен ве торунларынен Ватан топрагъымызда даа чокъ-чокъ йыллар яшап, къорантасыны къувандырып яшамакъ къысмет этсин.

Биз Сизни пек севемиз ве урьмет этемиз. Бутюн истек-ниетлеринъиз ерине кельсин. Хайырлы яшлар олсун.

Ана деген азиз адынъыз,
Кунеш киби къыздыра, парылдай.
Шифадыр сёзлеринъиз,
Гонъюль яра-дердини девалай.

Сизинъ Сейран, Ибраим, Ватан огъланларынъыз, Мунире, Мавиле, Алиме, Зелиха ве Гульнара къызларынъыз, киевлеринъиз, келинлериниз, торунларынъыз ве торунчелеринъиз.

Акъмесджит шеэринде яшагъан Рамазановлар аилесинде – тантана. Дюльбер, севимли, мераметли, даима ачыкъ юзьлю, оджакъ сакълайыджы азиз инсанымыз **Эльзара Халит къызы РАМАЗАНОВА** 15-январь куню озюнинъ 55 йыллыкъ юбилейини къайд эттеджек.

Бу мунасебет иле биз ичюн азиз инсанызны джан-юректен хайырлап, яшайышымызда энъ къыйметли олгъан сагълыкъ, даима къуванчлы, кунешли, бахтлы куньлер, арзу-ниетлерине иришсини тилеймиз. Этрафы самимий инсанларнен толсун. Бутюн истеклеринде Алла ярдымджы олсун.

Урьмет иле анасы Диляра, омюр аркъадашы Энвер, къызлары Эльмаз ве Урие, торуны Айлин.

Догъма Мамашай коюнден олгъан, ал-азырда Топчикойде яшагъан, торунларгъа бай олгъан, атта торунчеден эвлят корьген азиз анамыз, битамыз, къартбитамыз **Фатиме ЮНУСОВА** 5-январьда 89 яшыны толдурды.

Бу мунасебет иле оны хайырлап, энъэвеля къавий сагълыкъ, узун омюр, раат куньлер, Ватанымыз Къырымда яшап, даа чокъ йыллар бала-торунларынен бераберликте бахтлы омюр кечирмесини тилеймиз.

Балалары Алие, Эмине, Февзие, Сабри, киевлери, келини, торунлары, торунчелери.

Къырымнынъ Фрайдорф районы Маргальфе коюнде 1931 сенеси догъгъан, сонъра Кезлев шеэринде яшагъан, сюргюнликни Озьбекистаннынъ Ломакино станциясында кечирген **Диляра Абла къызы УСЕИНОВА** шимди Отар (Веселовка) коюнде яшай. 18-январь куню севимли инсанымыз итибарлы 90 яшыны къайд этеджек.

Бу мунасебет иле оны джан-юректен хайырлап, онъа къавий сагълыкъ, гонъюль раатлыгъы, бахтлы къартлыкъ тилеп, даа чокъ йыллар гузель Ватанымызда яшамасыны Алладан истеймиз.

Эвлятлары, торунлары ве къардашы Гулинар.

Акъяр шеэри больгесине кирген Янъы Шулю (Штурмовое) коюнде яшагъан, бизим севимли анамыз, битамыз ве омюр аркъадаш **Майре ИБРАГИМОВА**, 10-январьда 60 яшыны толдурды.

Бу аджайип юбилей иле анамызны джан-юректен хайырлаймыз. Бизим севимли, мерхаметли, гузель ве азиз адамымызгъа узун омюр, къуванч, сагълыкъ тилеймиз. Сиз бизим таянчымыз, бизим къуванчымыз! Биз сизни пек севемиз! Эр вакъыт бизнен олунъыз!

Омюр аркъадашы Эдем, балалары Энвер, Венера, Мурат, келинлери, киеви, ве еди торну.

Къырымнынъ энъ гузель ве берекетли Сеитлер районы Желябовка коюнде яшагъан къардашым **Шериф БЕКИРОВ**ны, къызы **САБРИЕ**ни, келини **РЕСУДЕ**ни, Джанкой районы Комсомол коюнде яшагъан торунларымыз **АНЖЕЛА**ны, **ЛИЛИЯ**ны январь айында къайд эткен догъгъан куньлеринен хайырлаймыз.

Азиз инсанларымызгъа джан-юректен къавий сагълыкъ, узун омюр, гонъюль раатлыгъы тилеймиз.

Хайырлы яшлар олсун! Эвинъизде берекет эксильмесин, къуванчлы бахтлы куньлер, козьадынлар чокъ олсун, бала ве торунларынъызнынъ ферасыны корьмек эм де бутюн арзу-ниетлеринъизге иришмек Алла насип этсин. Ана-Ватанымызда бизни къувандырып даа чокъ йыллар яшамакъ къысмет этсин.

Бизим сизге севгимиз
Денъиз киби тёшельсин.
Сагълыкъ иле бахтлы куньлер
Алла сизге бол берсин.

Эльмира оджа Бекирова къорантасынен, Шевкет, Джевдет къорантанларынен.

Электрик треньлерге я н ъ ы фиятлар

2021 сенесининъ башындан ярымадамызда электрик треньлерде фиятлар денъишти ве бир километрге 1,57 рубле ерине 1,62 рублени тешкиль эте.

Краснодар виляетинде фиятлар зияде – бир километрлик месафенинъ фияты 3,90 рубледир. Анапа-Керич ёнелиштеки ёл масрафы 439 рубле ерине 461 рублени тешкиль этеджек. Акъярдан Акъмесджитке билетнинъ фияты 126 рубле 36 капик оладжакъ.

1932 сенеси бугуньки Сакъ районынынъ Болек-Аджи (Приветное) коюнде догъгъан, сюргюнлик девирде Чырчыкъ шеэринде яшагъан, Миллий арекетимизге фааль къошулгъан ве 1988 сенеси энъ буюк арзусыны ерине кетирип, Къырымгъа авдет олып, озь районында яшагъан

Меджит агъа МАМБЕТ огълу

вефат эткени мунасебетинен онынъ, Миллий Къурултай мебусанлары олгъан белли джемаатчылар ве иш адамлары, ватанпервер, хайриесевер инсанлар – къызы Диляра Якъуб ве огълу Дилявер Мамбет, бунынънен берабер, торун ве торунчелерине, джумле якъынларына ве акърабаларына терен тазие бильдирип, тюкенмез сабырлар ве баш сагълыгъы тилеймиз.

Мерхум Юдже Алланынъ рахметинде олсун.

Бир гурух Миллий Къурултай мебусанлары, Миллий арекет иштиракчилери, достлары, сафдашлары, меслекдешлери.

Багъчасарай районы, Аджибике коюнинъ сакини, (догъма Улакъ коюнден) ватанпервер, миллетсевер, зиялы, шакъий – чокъ аджайип инсан, йыллар девамында севимли «Къырым» газетининъ эр бир саныны гъает сабырсызлыкъле беклеп яшагъан ве айны заманда моллалыкъ япып кельген

Сейран эфенди АБДУРАМАН огълу

январь 8-куню 80 яшына келип вефат этюви мунасебетинен онынъ омюр аркъадашына, балаларына, келинлерине, торунларына, сой сопларына терен тазиемизни бильдирип, баш сагълыгъы тилеймиз.

Мерхум Алланынъ Рахметинде олсун. Ятагъы-турагъы нур олсун. Амин.

Аджибике (Тополи), Куньтиймез-Къобазы (Малиновка), Чапчах (Приятное Свидание) койлернинъ сакинлери.

Озьбекистаннынъ Бекабад шеэринде 1950 сенеси догъгъан, тамырлары Алушта ве Дерекойден олгъан, 1989 с. Къырымнынъ шимали – Рюмшино коюне авдет олып, зенааты боюнджа – ветеринар экими чалышкъан, 1997 с. Янъы Сарабуз (Укромное) коюне кочип, «Аджеле ярдым» ве маршрутларда айдавджы чалышкъан ватанпервер инсан

Ибраим Решат ГЕМЕДЖИ

вефат эткени мунасебетинен онынъ омюр аркъадашы Гульнар ханым Аблаевагъа, учь къызына – шу джумледен, белли джемаатчы ве абулкъат Лиля ханым Гемеджиге, бунынънен берабер, 12 торунына ве дигер сой-акърабаларына терен тазие бильдиремиз. Къорантада баш сагълыгъы ве сабырлар укюм сюрмесини тилеймиз.

Самимийликле Алла Таала рахмет эйлесин, деймиз.

Достлары, сафдашлары, къомшулары.

1956 сенеси 31-августа куню Озьбекистанда Гулистан шеэринде дюньягъа кельген, миллий арекетимизде иштирак эткен

Айдер КЕРИМОВ

22-декабрьде вефат эткени мунасебетинен онынъ догъмушларына, къардашларына терен тазие бильдиремиз.

Бекиров къорантасы ве достлары.

Партизан Сюндюз Али къызы арамыздан айырылды

Къарасувбазар шеэрининъ къапусыны бириндживлер сырасында ачкъанлардан бири, сюргюнлик дурагъы Сырдарья шеэринден 1973 сенеси ана-ватан Къарасувбазар шеэрине Мунир Усеинов (мерхум) ве экинджи олып Муртаза Абудурахмановнынъ (мерхум) секиз джан къорантасы ерлешмеге наиль олдылар.

М. Абдурахмановнынъ омюр аркъадашы, Багъчасарай дагъларынынъ 13 яшлы партизан-хафиедживси

Сюндюз АЛИ къызы

декабрь 31-де 90 яшында бу дюньяны терк этти. Алла рахмет эйлесин, яткъан ери дженнет олсун.

Артында къалгъан эвлятлары: Сарысув миллий меткебининъ сабыкъ директоры Ремзие Муртаза къызына, шеэр хастаханесининъ къадынфен (гинекология) бёлюгининъ мудири Айдерге, Асие, Заир, Сейдали ве оларнынъ аилелерине баш сагълыгъы бильдиремиз.

Абдурахмановлар къорантасынынъ якъын достлары.

QIRIM
«Къырым» Къырымны къырымлата
Газета освещает проблемы коренного крымского народа
12+

Свидетельство:
ПИ № ТУ91-00155 выдано Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Крым и г.Севастополю 10 апреля 2015 г.
Индекс:
Бир йыллыкъ 61060
Ярым йыллыкъ 61059

Муэллифлернинъ ве муарриетнинъ фикирлери уйгъун олмай биле. Малюматлар ичюн муэллиф месулиетли.
Газет чаршенбе куньлери чыкъа.
Муарриет базарэртеси ве салы куньлери чалыша.
Акционерное общество «Издательство и типография «Таврида».
АО «Издательство и типография «Таврида»
г. Симферополь, ул. Ген.Васильева, 44.
Подписание в печать 12.01.2021: по графику 14.00; фактически - 14.00.
Тираж 3450 нусха. Цена свободная Заказ №0024

Учредитель и издатель - тесисчи ве неширджи: ООО «Редакция «Крым». Симф. р-н, с.Чистенькое, ул.Советская, д. 110, кв. 54
Адрес редакции:
ул.К.Либкнехта, д.14, кв. 14, г.Симферополь, 295000
моб.тел.: +7 918 34 20 484
kirimer1989@gmail.com
Сайтымыз: qirim.press

Баш муаррир (гл. ред.) Бекир Абла МАМУТ
Иджадий муаррир Венера СЕЙДАМЕТОВА
Азырлайыджы муаррир Сейран ИБРАИМ
Эдебий хадим Эльмира БЕКИРОВА
Саифелештириджи Тимур КЪУРТУМЕРОВ